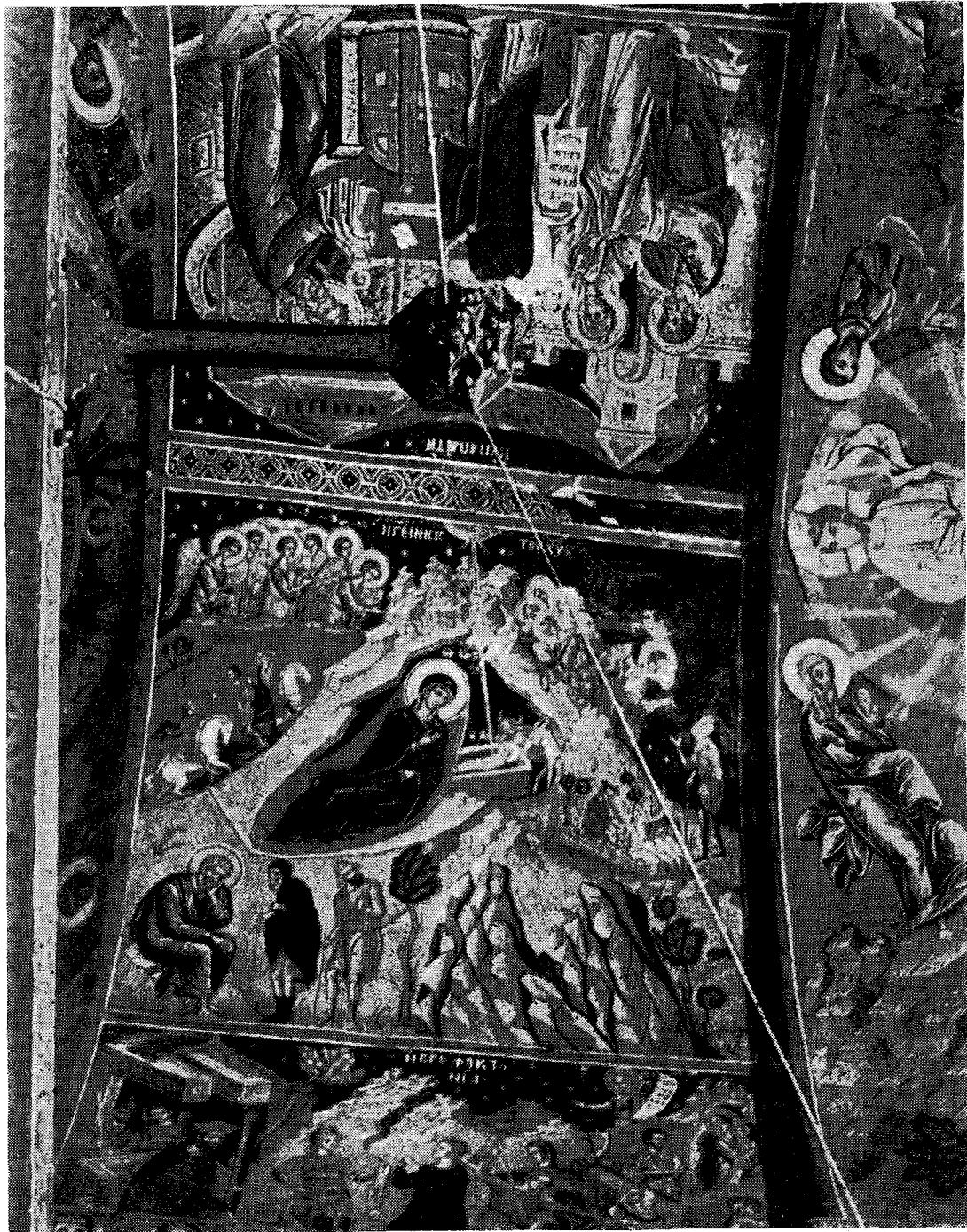

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Μ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1963 | ΑΡΙΘ. 24

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΣ ΚΛΙΝΩΜΕΝ ΤΟ ΓΟΝΥ

Μία κίνησις αδιάλειπτος αποκαλύπτεται ἐν τῇ πνευματικῇ ἐμπειρίᾳ καὶ ἀναπτύξει. Κίνησις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν.

Ὁ Θεός, ἐξ ἀγάπης ἀπείρου πρὸς τὸ πλάσμα του, θέλει τὸν ἄνθρωπον, ὅπως κατοπτρίζη τὴν θείαν εἰκόνα Του. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφ' ἑτέρου ἀδυνατεῖ νὰ δεχθῇ τὸν περιορισμὸν τῆς αἰωνίας ζωῆς τῆς εἰς τὴν καιρικὴν καὶ ἐπίγειον τοιαύτην, πού διαρρέει μεταξὺ γεννήσεως καὶ θανάτου. Δὲν παύει διὰ τοῦτο ἀναζητοῦσα τὴν ἀρχικὴν πηγὴν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς εἰς τὴν αἰώνιαν τῆς πατρίδα. Φρίττει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι τελικὸν κατάντημα τῆς ζωῆς εἶναι ὁ θάνατος, μὲ τὴν σύνδρομον ἀποσύνθεσιν τῶν μορφῶν καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν κατωτέρων στοιχείων τῆς ὑπάρξεως. Καὶ εἶναι τόσαι ἀληθῶς αἱ ὀδὴναι καὶ τόσαι αἱ πικρίαι τῆς ἐπιγείου αὐτῆς ζωῆς, ὥστε μόνον ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ θεῖον ἄπειρον καὶ τὸ θεῖον μυστήριον ἀποβαίνει αὕτη ἀνεκτὴ...

★

Ἡ γέννησις ἐν σαρκὶ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐσήμανε τὸ τέρμα τῆς ἀγωνίας καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἀνθρωπίνης προσδοκίας καὶ χαρᾶς. Εἶναι διὰ τοῦτο τὸ κοσμογονικόν, κεντρικόν καὶ ἀπόλυτον ὡς πρὸς τὴν σημασίαν του σημεῖον καὶ γεγονός, πρὸς τὸ ὁποῖον κατηρθύνετο ἡ Ἱστορία, πού διχοτομεῖται ἕκτοτε εἰς δύο ἐποχάς.

Εἰς τὴν πτωχικὴν φάτνην τῆς Βηθλεὲμ ἐπραγματοποιήθη ὁ ἀποστεγασμὸς τοῦ κόσμου, ἡ φανέρωσις τοῦ δεσμοῦ τοῦ ἐνοῦντος τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὴν γῆν, καὶ ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος συνητηθήσαν εἰς μίαν δημιουργικὴν σύμπραξιν κατὰ τοῦ ἐρέβους τοῦ μὴ ὄντος. Ἐκεῖ ἡ Θεία Χάρις κατενίκησε τὴν ἀδράνεια, τὴν βαρύτητα καὶ τὴν μόνωσιν τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Καὶ ὅπως ὁ θεῖος Γρηγόριος λέγει, «ὁ Χριστὸς λύχνον ἦψε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα» καὶ «ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς Γνώσεως». Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐφάνερωσε τὴν οὐράνιον πατρίδα μας, ἐβεβαίωσε τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνθρώπου προσωπικότητα, καὶ κατέστησεν αὐτὸν κληρονόμον τῆς αἰωνιότητος. «Μυστή-

ριον ξένον ὄρω καὶ παράδοξον... Οὐρανὸν τὸ σπήλαιον. Θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον... Σήμερον ὁ ἀναρχος ἄρχεται...».

★

Μέγιστον ἀληθῶς μυστήριον εἶναι ἡ ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ ἐντὸς τῆς γενεαλογίας τοῦ Ἀδάμ. Εἶναι ἡ ἐξ ἄκρας ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας ταπεινώσις καὶ κένωσις τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γεννᾶται εἰς φυσικὴν σάρκα. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὸν Θεῖόν του Λυτρωτὴν. Ἐνεσαρκώθη καὶ τὸ πᾶν ἤλλαξε. Τὸ πᾶν ἐτροποποιήθη. Νέαι πνευματικαὶ δυνάμεις ἐγεννήθησαν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ὑπνώττουσα συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου ἀφυπνίσθη. Καὶ ὁ Θεός, γενόμενος ἐνοικὸς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀποκαλυφθεὶς ὡς «ὁ δ ὁς», ἐχειραγωγῆσε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ἀθανασίαν. Διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀθανασίας εἶναι ἐν τῷ Θεῷ καὶ ὄχι ἐν τῇ Φύσει. Καὶ ἡ ὁδὸς τῆς ἀθανάτου καὶ αἰωνίου ζωῆς δὲν ἐδόθη εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ Χριστῷ. Καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται ἕκτοτε εἰς ἑκάστην στιγμὴν τῆς ζωῆς, διὰ τοῦ τιμίου του Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ὡς «ὑπογραμμόν». Διὰ τῆς ἐκουσίας δηλαδὴ θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ ὁποία μᾶς ἀπελευθερώνει ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καὶ πνευματοποιεῖ τὴν ζωὴν.

★

Ἄς κλίνωμεν εὐλαβῶς τὸ γόνυ ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ θείου Λυτρωτοῦ. Καὶ μετεωρίζομενοι πνευματικῶς, ἄς ψάλλωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, «Δ ὁ ξ α ἐ ν ὕ ψ ἰ σ τ ο ἰ ς Θε ῶ». Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον μίᾳ παροδικῇ στιγμῆτῆς ἐγκοσμίου ζωῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως. Ἡ ψυχὴ του ἔχει πλέον ἀπροσμετρήτως μεγαλύτεραν ἀξίαν ὄλων τῶν θησαυρῶν καὶ ὄλων τῶν Βασιλείων τῆς Γῆς· καὶ ταυτίζεται πρὸς τὸ ἄπειρον καὶ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ κάθε λέξις τοῦ θείου του Εὐαγγελίου ἀποτελεῖ σπέρμα αἰωνίας πνευματικῆς ἀνοίξεως καὶ «εὐδοκίαν ἐν ἀνθρώποις».

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ

«ΔΕΥΤΕ ΙΔΩΜΕΝ ΠΙΣΤΟΙ ΠΟΥ ΕΓΕΝΝΗΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ»,

Με αὐτὴν τὴν ἀγίαν πρόσκλησιν προσκαλεῖ ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία τὰ πιστὰ τῆς τέκνα, διὰ νὰ ἴδουν τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου.

Με τὸν ὕμνον αὐτὸν ἐπιθυμεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ μεταφέρῃ νοερῶς, εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, τοὺς Χριστιανούς, διὰ νὰ ἴδουν, νὰ μελετήσουν, νὰ θαυμάσουν, νὰ διδαχθοῦν καὶ τέλος νὰ παραδειγματισθοῦν, ἀπὸ τὴν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ, πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀγάπην καὶ ἀπὸ τὴν, χάριν αὐτῶν, θείαν συγκατάβασιν.

Καὶ θὰ θαυμάσουν καὶ θὰ διδαχθοῦν, πράγματι, οἱ πιστοὶ τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, διότι ἡ ταπεινὴ φάτιχη, ἐν τῷ πτωχῷ σπηλαίῳ, «οὐχὶ ἀγγέλους, οὐδὲ ἀρχαγγέλους, οὐδὲ οὐρανούς καὶ οὐρανούς οὐρανῶν, ἀλλ' αὐτόν, τούτων, δείκνυσιν τὸν Δεσπότην», ὡς ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος παρατηρεῖ.

Καὶ ἐνδιαφέρει τοῦτο ἰδιαίτερος τοὺς πιστοὺς τοῦ Σωτῆρος διότι «ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς ἔξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ». Καὶ ἡμεῖς, οἱ Χριστιανοί, «ἐλάβομεν χάριν ἀντὶ χάριτος», ἐφ' ὅσον «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο». Παγχοριστιανικὸν ἄρα λίκνον ἡ φάτιχη τῆς Βηθλεέμ, καὶ ὡς ἐκ τούτου σωτήριος ἡ πορεία πρὸς Βηθλεέμ, καὶ λυτρώσεως πρόξενος ὁ τόπος, ὅπου «ὁ Χριστὸς γεννᾶται». Σωτήριος καὶ λυτρωτικὴ ἡ πρὸς τὸν τόπον τοῦτον πορεία τῶν πιστῶν· τῶν πιστῶν, οἱ ὅποιοι πορευόμενοι τὴν νοητὴν Βηθλεέμ, τῆς, ἐν Χριστῷ καὶ διὰ Χριστοῦ, ἀναγεννήσεως τῶν καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Νοητὸν Ἀστέρα, Αὐτὸν τὸν Χριστόν, θὰ εὐρίσκουν τὸ Θεῖον Βρέφος νὰ ἔχη γεννηθῆ «ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν».

«Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ τοῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς» συνεχίζει ἡ Ἁγία Ἐκκλησία τὸν ὕμνον καὶ τὴν πρόσκλησιν. Καὶ προσκαλεῖ νὰ πορευθοῦν ἐκεῖ «οἱ πιστοί», νὰ πορευθοῦν δὲ «ἐνθα ὀδεύει ὁ ἀστήρ». Ἰδιαίτερας σημασίας, πράγματι, τῆς Ἐκκλησίας ἡ διάκρισις. Δὲν προσκαλεῖ τοὺς πάντας· δὲν λέγει: δεῦτε ἴδετε οἱ ἄνθρωποι πάσης φυλῆς, παντὸς γένους, πάσης γῆς! Ὁχι! Ἀλλὰ «δεῦτε ἴδωμεν πιστοί!». Τοῦτο παραγγέλλει ὅχι διότι ὁ Κύριος δὲν «θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν», ἀλλὰ διότι γνωρίζει ὅτι, τὸν τόπον ὅπου «ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς» τὸν ἐκτιμοῦν, κατ' ἀξίαν, μόνον «ὅσοι ἔλαβον Αὐτόν».

Τὸν τόπον τοῦτον τὸν ἀνεζήτησαν πολλοὶ καὶ τὸν εὔρον, χωρὶς ὅμως νὰ εὔρουν ποτὲ Ἐκεῖνον, χωρὶς νὰ ἴδουν ποτὲ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν, διότι οὐδέποτε ὀδηγήθησαν «ἕως Βηθλεέμ», ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς, τὸν ἀστέρα τῆς διδασκαλίας του.

Ἐνετόπισε καὶ ὁ Ἡρώδης τὸ «ποῦ ἐγεννήθη ὁ

Χριστὸς», ἀλλ' ἐγνώρισε τοῦτο πρὸς ἀπώλειαν αὐτοῦ. Καὶ ἡ ἱστορία συνεχίζεται. Ὁ τόπος, ἡ Βηθλεέμ, ἀναζητεῖται συνεχῶς. Πρὸς τί; Ἄλλοι ἐκ περιεργείας καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἀσπονδον μῖσος πρὸς τὸ Θεῖον Βρέφος «διέρχονται πολλοὶ ἕως Βηθλεέμ», χωρὶς νὰ μελετοῦν ἐκεῖ τὴν συγκατάβασιν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ εὐρίσκουν ἐκεῖ τὸν Ἰησοῦν, χωρὶς νὰ διδάσκωνται, διὰ τὴν ζωὴν των, οὐδὲν διὰ τὴν τοῦ Ἰησοῦ ἐνανθρώπησιν. Δυστυχεῖς πάντες οὗτοι· τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ γνωρίζουν τὴν Βηθλεέμ, ἀγνοοῦν τὴν σωτηρίαν. Φθάνουν εἰς τὴν φάτιχη μετὰ καρδίαν κωφὴν. Τὸ Ἀρχαγγελικὸν σάλπισμα «ἐτέχθη ἡμῖν Σωτήρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος», οὐδὲ διὰ νευμάτων γίνεται γνωστὸν εἰς αὐτούς. Καὶ ὅμως πορεύονται πρὸς Βηθλεέμ! Δυστυχεῖς ὁδοιπόροι! πρὸς τί ὁ κόπος σας;

«Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ τοῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς»! Καὶ ἡ Ἐκκλησία καθορίζουσα αὐτὸ τὸ «ποῦ», τὸ «ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς» πληροφορεῖ ὅτι ὁ τόπος τῆς γεννήσεως Του εἶναι βεβαίως ἡ Βηθλεέμ, ἵνα ἐκ τῆς Βηθλεέμ αἱ καρδίαι τῶν πιστῶν του γίνουν «λίκνον καὶ ἀναπαυτήριον Αὐτοῦ».

Τοῦτο πληροφοροῦσης τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοὺς ἀρνούμενους νὰ τὸ ἀκούσουν καὶ νὰ τὸ δεχθοῦν θὰ μὲνη ἡ συνέχισις τῆς πορείας! Ἡ Βηθλεέμ θὰ γίνετα ὑπόθεσις τουριστικὴ πρὸς γνωριμίαν ἀπλῶς τοῦ τόπου, τοῦ ἱεροῦ, πράγματι τόπου, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς. Ἀλλ' ἡ γνωριμία τοῦ τόπου χωρὶς τὴν γνωριμίαν τοῦ Θεοῦ Βρέφους, τοῦ ἀγιάσαντος τὸν τόπον, ἐλάχιστον εἰς αὐτούς θὰ προσπορίσῃ κέρδος. Ἡ σωτηρία καὶ ἡ αἰωνιότης θὰ μένουν εἰς αὐτούς ἀγνωστοί. Αὐτὸς γὰρ ἦλθε «πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι», «σῶσαι τὸν Ἀδάμ».

Ὡ εὐλογημένε Κύριε! Δῶσε εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μάθουν καὶ νὰ ἐκτιμοῦν τὸ «ποῦ γεννᾶσαι», ὥστε νὰ Σε ἴδουν νὰ γεννᾶσαι ἐντὸς τῶν καρδιῶν των!

Δῶσε νὰ αἰσθάνωνται οἱ ἄνθρωποι πάσης φυλῆς, παντὸς φύλου, εἰς ὅλα τὰ πλάτη καὶ μήκη τῆς γῆς τὴν ἀνέκφραστον καὶ ἀστείρευτον χαρὰν τῆς ἐκ τῆς, εἰς τὰς καρδίας των, παρουσίας Σου.

Δῶσε νὰ ζοῦν πάντες οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐρανίαν χαρὰν, ἡ ὁποία θὰ τοὺς ἐπιτρέπη, ὅταν ἡ Ἐκκλησία θὰ τοὺς προσκαλῇ «δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ τοῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς», νὰ Σε ἔχουν ἤδη γνωρίσει καὶ νὰ αἰσθάνωνται ὅτι ὁ τόπος τῆς γεννήσεως Σου εἶναι πλέον ἡ καρδία των ψάλλοντες μετὰ τῶν Ἀγγέλων τὸν λυτρωτικὸν ὕμνον «ἐτέχθη ἡμῖν Σωτήρ ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος», αἰσθανόμενοι Σε «κατοικοῦντα καὶ μένοντα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν», εἰς αἶνον καὶ δόξαν Σοῦ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ σωτηρίαν αὐτῶν. Ἀμήν!

Ἀρχ. ΧΡΥΣΟΣΤ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Η ΘΕΙΑ ΕΝΣΑΡΚΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΕΨΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ἡ ἀγάπη τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου διὰ τὸν Χριστόν, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι τὸ κλειδί ὅλης τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἁγίου τούτου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Χριστός, ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος, κατέχει τὴν κεντρικὴν θέσιν εἰς τὸ διδασκτικὸν σύστημα τοῦ διαπρεποῦς τούτου Πατρὸς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ στόχος τῶν συγγραμμάτων του εἶναι νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Χριστός, καὶ ἐπομένως, ὁ Λόγος εἶναι Θεῖος (ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν). Ἀλλ' ἀποδεικνύων τοῦτο, ἐξηγεῖ, ἐπίσης, διατι ὁ Λόγος, ὅστις εἶναι Θεῖος καὶ αἰώνιος, ἀνέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἡμῶν. Οὕτως ἀναφέρει πολλοὺς σκοποὺς τῆς Ἐνανθρωπήσεως, χωρὶς πράγματι νὰ φιλοσοφῇ ἐπὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τούτων.

Εἰς τὴν περὶ Ἐνανθρωπήσεως θεολογικὴν πραγματείαν του, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἀναδεικνύεται ἄξιος συνεχιστῆς τῆς Πατερικῆς Παραδόσεως καὶ διδασκαλίας (1) περὶ τῆς διὰ Θεώσεως σωτηρίας: «Αὐτὸς γὰρ ἐνηθρώπησεν ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν» (2) «γέγονε γὰρ ἄνθρωπος ἵνα ἡμᾶς ἐν αὐτῷ θεοποιήσῃ» (3).

Εἰς τὴν πραγματείαν του αὐτὴν ἀσχολεῖται, ex professo, μὲ δύο κυρίως αἰτίας τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως. Ἡ πρώτη αἰτία (κεφ. 4-10): Διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἀπὸ τὸν Λόγον, οἱ ἄνθρωποι ἀπώλεσαν τὴν Ἀρχὴν τῆς Ζωῆς καὶ ἐταλαιπωρήθησαν μακρὰν Αὐτοῦ (κεφ. 4,5). Ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποτρέψῃ οὔτε νὰ ὑποφέρῃ τοῦτο (κεφ. 6). Τὸ τελευταῖον θὰ ἐδείκνυεν ἀδυναμίαν, ἐνῶ τὸ πρῶτον ἀλλοίωσιν (κεφ. 7) ἀναφορικῶς εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Λόγος μόνον ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὸ δίλημμα τοῦτο (κεφ. 7, 4), προσλαμβάνων τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (κεφ. 8) καὶ ἀποθνήσκων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν (κεφ. 9 καὶ 10).

Ἡ δευτέρα αἰτία τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως (κεφ. 11-16): Ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τὸν Λόγον οἱ ἄνθρωποι εἶχον ὡσαύτως ἀπώλεσει τὴν Ἀρχὴν τοῦ λόγου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγνώρισαν τὸν Θεόν. Παρὰ τὴν ἐκδηλον μαρτυρίαν Του, οἱ ἄνθρωποι ἐξεστράπησαν εἰς δεισιδαιμονίας καὶ καταχρήσεις (κεφ. 11-12). Μόνον ὁ Λόγος ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ καὶ τοῦτο (κεφ. 12-16). Ἡ Ἐνανθρώπησις, ὥστε, εἶναι μία ἀποκάλυψις, ἡ ἀποκορύφωσις ὅλων, τῆς Ἀοράτου Θεότητος. Τὰ κεφάλαια 17-18 ἀναπτύσσουσιν τὸ σημεῖον τοῦτο λεπτομερέστερον.

Ἰδιαιτέρως δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι διὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὡς καὶ δι' ὅλους τοὺς Πατέρας τῆς Ἀνα-

τολικῆς Ἐκκλησίας, σ ω τ η ρ ί α σημαίνει κυρίως: 1) Ἀνακαινισιν, ἀναδημιουργίαν, κατάργησιν τοῦ θανάτου, ἐπανάκτησιν τῆς ἀφθαρσίας, τῆς ἀθανασίας (4) καὶ τοῦ «κατ' εἰκόνα», καὶ 2) ἀποκατάστασιν τῆς γνώσεως τοῦ Πατρὸς, τὴν ὁποίαν ὁ Λόγος εἶχεν δώσει καὶ κατὰ τὴν δημιουργίαν (5), ἀλλ' ἡ ὁποία διεστράφη καὶ ἀπωλέσθη λόγῳ τῆς ἀμαρτίας.

Ἐν τῷ θεῷ σχεδίῳ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου τὸ βασικὸν σημεῖον δὲν εἶναι ἡ ἐξάλειψις τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας καὶ ἐνοχῆς, ἢ ἡ ἀποκατάστασις τῆς Θείας Μεγαλειότητος καὶ Δικαιοσύνης, καθὼς τὸ τυπικο-νομικὸν Ρωμαιοκαθολικὸν πνεῦμα (Αὐγουστίνος-Ἀνσελμος, κ.λ.π.) ἐπενόησεν, ἀλλ' ἡ βαθεῖα μεταμόρφωσις τοῦ ἀμαρτωλοῦ εἰς ὑπήκοον τέκνον τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ πλέον, ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἐγένετο ὁρατὸς διὰ τῶν ἔργων καὶ τῆς ζωῆς Του ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀπεκάλυψεν Ἐαυτὸν ὡς τὸν Λόγον τοῦ Πατρὸς, ὡς τὸν Κυβερνήτην καὶ Βασιλέα ἀπάσης τῆς δημιουργίας, διὰ νὰ διαλύσῃ ἀκριβῶς τὴν σύγχυσιν καὶ τὸ σκότος, ὅπερ ἐπεκράτει ἐν τῇ περὶ Θεοῦ γνώσει τῶν ἀνθρώπων (6).

Ἡ θεολογικὴ ἐπεξεργασία τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἀναγκαῖότητα τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως εἶναι βαθυστόχαστος.

Ἐκκινεῖ ἐκ δύο οὐσιωδῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Θεοῦ: ἀγαθότητος καὶ φιλαληθείας, καὶ καταλήγει ἐπιμένων ὅτι ὁ Λόγος μόνον ἠδύνατο καταλλήλως νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν προπρωτικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ κατάστασιν διότι ἦτο Θεάνθρωπος: «Ἦτο ἀναξιοπρεπὲς διὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ νὰ ἀφεθοῦν τὰ διμιοργήματά Του εἰς τὸ ἀχανές λόγῳ τῆς ἀπάτης τοῦ διαβόλου καὶ ἦτο τὰ μέγιστα ἀπρεπὲς νὰ ἐκμηδενισθῇ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον, λόγῳ εἴτε τῆς ἀμελείας Του ἢ τῆς ἀπάτης τῶν πονηρῶν πνευμάτων...Τοιαύτη ἀδιαφορία...θ' ἀπεδείκνυεν οὐχὶ ἀγαθότητα ὡς πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ περιορισμόν... Πλὴν ἐξ Ἰσου ἀληθὲς τυγχάνει ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ κεντρικὸν σημεῖον εἰς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν...ὅτι ἦτο ἀκατανόητον πῶς ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ τῆς Ἀληθείας, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν λόγον Του εἰπὼν πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς θὰ παρέβαινον τὴν ἐντολήν Του θὰ ἦσαν ὑπόδικοι τοῦ θανάτου. Βεβαίως δὲν ἠδύνατο ὁ Θεὸς νὰ διαψεύσῃ Ἐαυτὸν» (7).

Εἰς τὴν ἔνστασιν, ὅτι «καθὼς διὰ τῆς παραβάσεως οἱ ἄνθρωποι ὑπετάγησαν εἰς τὸν νόμον τῆς φθορᾶς, οὕτω θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν εἰς τὴν ἀφθαρσίαν διὰ τῆς μετανοίας», ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἀπαντᾷ

* Τὸ παρὸν ἀποτελεῖ διασκευὴν μιᾶς τῶν διδασκαλικῶν Φροντιστηριακῶν ἐργασιῶν τοῦ γράφοντος εἰς τὸ Union Theological Seminary τῆς Νέας Ἰόρκης.

1. Πρβλ. ἱ. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρέσεων, IV, 34, I, ἐκδ. Harvey, II, 213.
2. Ἐ. Π. Μ. 25, 192B.
3. Ἐ. Π. Μ. 26, 1077A.

4. Ἐ. Π. Μ. 25, 109A. 112A. 192BC.
5. Αὐτόθι, στ. 129C. 192BC. 193CD.
6. Ἐ. Π. Μ. 25, 124D—125A.
7. Ἐ. Π. Μ. 25, 105D.

ὡς ἐξῆς: «Ἡ μετάνοια θά ἠδύνατο νά διασώσῃ τὸ εὐλογον τὸ πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Θεϊαν σινοχὴν καὶ φιλαλήθειαν, ἐάν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐπὶ θανάτῳ ποινὴ, ἥτις εἶναι φθορὰ τῆς φύσεως. Οὕτως οὐδὲ ἡ μετάνοια ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἀνακαλεῖται, ἀλλὰ μόνον παύει τῶν ἀμαρτημάτων. Ἐάν ἐπρόκειτο περὶ ἀπλοῦ πλημμελήματος ἄνευ οὐσιώδους φθορᾶς καὶ φυσικῆς μετατροπῆς, ἡ μετάνοια θά ἦτο ἀρκετὴ. Ἀλλὰ τότε αὕτη δὲν ἦτο ἱκανὴ νά ἐπαναφέρῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὴν πρὸ τῆς πτώσεως κατὰ χάριν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν αὐτῆς. Οὕτω, μόνον ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ μόνον Οὗτος, δι' Οὗ ἐν ἀρχῇ τὰ πάντα ἐγένετο ἐκ τοῦ μηδενός, ex nihilo, ἠδύνατο νά ἀποδώσῃ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ νά ἀποσώσῃ τὸ ὑπὲρ πάντων εὐλογον πρὸς τὸν Πατέρα»(8). «Μόνον Οὗτος εἶχε τὴν δύναμιν νά ἀνακτίσῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον πάλιν τὸ κατ' εἰκόνα, διότι Αὐτὸς Οὗτος εἶναι ἡ ἀρχικὴ καὶ ἀδιάφθορος Εἰκὼν τοῦ Πατρός. Μόνον Οὗτος ἦτο ἱκανὸς νά μεταβάλλῃ τὸ θνητὸν εἰς ἀθάνατον, διότι Αὐτὸς Οὗτος εἶναι ἡ Ζωή, ἡ «αὐτοζωή», ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Μόνον Οὗτος ἠδύνατο νά διδάξῃ τὸν ἀνθρώπον πῶς νά γνωρίσῃ τὸν Πατέρα καὶ πῶς θά ὑπερνικήσῃ τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὴν πλάνην, διότι μόνον ὁ Λόγος καὶ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια καὶ ἀπλανὴς γνώσις τοῦ Θεοῦ»(9).

Ἀλλαχοῦ, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος μετ' ἐμφάσεως παρατηρεῖ ὅτι οὔτε οἱ ἄνθρωποι, οὔτε οἱ ἄγγελοι ἠδύνατο νά ἀνακτίσουν τὴν Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀνθρώπον, διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι ἐδημιουργήθησαν μόνον κατ' Εἰκόνα, ἐνῶ οἱ ἄγγελοι δὲν εἶναι εἰκόνες τοῦ Θεοῦ (10).

Ἐπομένως, μόνον ὁ Χριστός, ὡς αὕτη αὕτη ἡ Εἰκὼν, ἦτο ὁ Μόνος ἀρμόδιος καὶ ἱκανός. Ἀλλ' ὁ Μ. Ἀθανάσιος προχωρεῖ περαιτέρω, τοποθετῶν ἑαυτὸν κατ' ὀλοκληρίαν ἐντὸς τῆς Πατερικῆς Σωτηριολογικῆς Παραδόσεως, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ σπουδαιότερος καὶ ἀποχρῶν λόγος τῆς Ἐνανθρωπήσεως καὶ σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῆς Θεϊαῖς Δικαιοσύνης—ἡ νομικὴ Ρωμαϊκο-καθολικὴ τάσις—ἀλλ' ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου, τῆς φθορᾶς, καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ Εἰκόνας τοῦ Θεοῦ (11). Ὁ λόγος δ' ἔνεκα τοῦ ὁποίου ὁ Λυτρωτὴς ἡμῶν δὲν ἠρκέσθη εἰς ἓν διάταγμα, καθὼς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας, εἶναι ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πτώσεως ὁ ἀνθρώπος δὲν ἠδύνατο νά χρησιμοποιηθῇ ὡς ἀπλοῦν ὄργανον, καθὼς ἐν τῇ δημιουργίᾳ, διότι ἤδη ἡ προσωπικὴ εὐθύνη καὶ ὁ θάνατος ἦσαν οὐσιαστικὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἐπομένως ἐδεῖτο μετὰ τὴν πτῶσιν περισσότερο οὐσιαστικὴν, ἐσωτερικὴν ζῶν καὶ ἀφθαρσίαν, ἣν παρέσχεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ αἰώνιος Ἀφθαρσία, διὰ τῆς ἐνώσεώς Του μετὰ τὸ σῶμα. Παραθέτομεν αὐτοῦσιον τὴν βαθυστόχαστον ταύτην σκέψιν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου: «Εἰ δὲ ἐν σῶματι συνεπλάκη ὁ θάνατος, καὶ ὡς συνὸν αὐτῷ κατεκράτει τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν

ζῶν συμπλακῆναι τῷ σῶματι, ἵνα ἀντενδύθῃ τὸ σῶμα τὴν ζῶν, ἀποβάλλῃ τὴν φθοράν»(12).

Ἐπὶ πλέον, χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πορεία τῆς θεολογικῆς ἀναπτύξεως τοῦ Μ. Ἀθανασίου, καὶ συγκεκριμένως ἡ σκέψις αὐτοῦ, ὅτι ἅπαντες εἴμεθα ὑπεύθυνοι ἐν τῷ Ἀδάμ, ὡς πρὸς τὴν φθορὰν τοῦ θανάτου, δηλονότι κληρονόμοι τῆς φυσικῆς φθορᾶς συνεπεία τῆς παραβάσεως τῶν πρωτοπλάστων, οὐχὶ δὲ συνένοχοι καὶ ἀξιοκατάκριτοι ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτῶν (13). Ἐδῶκε δὲ ὁ Θεῖος Λυτρωτὴς ἡμῶν τὸ σῶμα Αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατον, ὡς ἀντίλυτρον καὶ «ἀντίψυχον» τοῦ ἡμετέρου, λόγῳ τῆς ἀβύθου ἀγάπης Του δι' ἡμᾶς, ὥστε ἀποθανόντες ἅπαντες ἐν τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ ἀπηλλάγημεν οὕτω τοῦ νόμου καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ θανάτου ἐν τῇ χάριτι τῆς Αὐτοῦ ἀναστάσεως, καθ' ὅτι ὅτι εἶχεν προξενήσει τὸν θάνατον ἐξεπληρώθη ἐν τῷ σῶματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν διὰ τῆς ἀπολύτου ὑπακοῆς καὶ ἀγιότητος Αὐτοῦ(14).

Ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου φθορὰ δὲν ἦτο δυνατόν νά ἐξαλειφθῇ, εἰμὴ μόνον διὰ τοῦ θανάτου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ ἀσώματος καὶ ἀθάνατος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ προσέλαβεν ἀνθρώπινον σῶμα, ἵκανὸν νά ἀποθάνῃ, ὥστε πληρῶν τὸν νόμον τοῦ θανάτου ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει Αὐτοῦ καὶ παραλλήλως διαμένων ἀπαθῆς καὶ ἀδιάφθορος ἐν τῇ ἐνσωματωθείσῃ Θεότητι Αὐτοῦ νά ἀποκαταστήσῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀφθαρσίαν διὰ τῆς χάριτος τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ (15).

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος συχνάκις ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἡττης καὶ ἐξασθενήσεως τοῦ φυσικοῦ θανάτου τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ (16). Ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν δὲν ἀποθνήσκουσιν πλέον, καθὼς ἀπέθνησκον οἱ ἄνθρωποι πρὸ Χριστοῦ διὰ νά ὑπακούσωσιν εἰς τὸ φόβητρον τοῦ νόμου τοῦ θανάτου. Ἡ κατάργησις τοῦ νόμου τούτου ἔλαβε χώραν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ(17).

Ἡ βασικὴ ἀρχὴ καὶ ἰδέα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἥτις διήκει δι' ὅλου τοῦ κειμένου τῆς περὶ Ἐνανθρωπήσεως πραγματείας αὐτοῦ εἶναι, ὅτι διὰ τὸν ὁπαδὸν τοῦ Χριστοῦ, ὁ θάνατος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δὲν εἶναι οὐδὲν ἕτερον εἰμὴ προσωρινὴ διάλυσις τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπομένως δὲν ἀξίζει τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας(18). Ἐπὶ πλέον, εἰς τὸν θεωθέντα ἀνθρώπον, ἡ ἀρχικὴ ἀθανασία καὶ ἀφθαρσία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔχει μεγάλως ἀποκατασταθῆ. Ἡ ἀποκατάστασις αὕτη εἶναι πλήρης, ἰδίως εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐξασκοῦν αὐταπάρησιν καὶ ἀγνόητα, καὶ ἔχουν ἀφιερωθῆ ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὸν Θεόν(19).

Συνοψίζοντες τὰ μέχρι τοῦδε γραφέντα, δεόν νά σημειώσωμεν, ὅτι ἡ περὶ Σωτηρίας ἀντίληψις τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐκφεύγει τῶν περιορισμῶν μιᾶς σωτηρίας ἀπλῶς συνωνύμου μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἐκ τῆς

12. Ἐ.Π.Μ. 25, 173C. 176.

13. Ἐ.Π.Μ. 25, 109CD. 129D.

14. Αὐτόθι, 109CD. 112AB κ.έ. Πρβλ. Κατὰ Ἀρειανῶν, τ. 26, στ. 393-396.

15. Ἐ.Π.Μ. 25, 112AB ε.

16. Αὐτόθι, στ. 141C.

17. Αὐτόθι, στ. 132C.

18. Ἐ.Π.Μ. 25, 141D.

19. Αὐτόθι, στ. 185D—188A' πρβλ. Βίον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, τ. 26, στ. 953.

8. Ἐ.Π.Μ. 25, 108—109.

9. Ἐ.Π.Μ. 25, 129C.

10. Ἐ.Π.Μ. 25, 120BC.

11. Ἐ.Π.Μ. 25, 120.

ἀμαρτίας. Γενικῶς, ἀποκαλεῖ τὰς αἰτίαις τῆς Ἐνανθρωπήσεως ἀνάγκη ν τοῦ ἀνθρώπου (20). Ἡ ἀνάγκη αὕτη, πρωτίστως, περιλαμβάνει τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Θέωσις αὐτοῦ ἦτο, ὀριστικῶς, ἡ μεγίστη ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἀμαρτίας. Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ὁ Ἄθανάσιος δὲν θεωρεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ὡς τὴν ἀποκλειστικὴν αἰτίαν τῆς Ἐνανθρωπήσεως. Ὡς ἐκ τούτου, δέχεται τὴν Ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου ὡς μέρος τοῦ Σχεδίου τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἀνθρώπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς δημιουργίας αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, δέχεται ὅτι καὶ ἡ πτώσις ἐάν δὲν ἐλάμβανε χώραν, ἡ Ἐνανθρώπησις τοῦ Λόγου θὰ ἐπραγματοποιεῖτο, διότι ὁ ὕψιστος καὶ πρῶτος σκοπὸς τῆς Θείας Ἐνσαρκώσεως εἶναι ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου: «Ὁ ἀληθινὸς καὶ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς πάντας ἡμᾶς φορεῖ, ἵνα οἱ πάντες τὸν ἕνα φορέσωμεν Θεόν» (21). «Αὐτὸς οὖν ἐστὶ Θεὸς σαρκοφόρος, καὶ ἡμεῖς ἀνθρώποι πνευματοφόροι» (22).

Ἡ ἔμφασις τοῦ Ἄθανασίου ἐπὶ τῆς Θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ Λόγου, προέρχεται βεβαίως ἐκ τῆς στάσεώς του ἐναντίον τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀρείου. Ἡ αἵρεσις αὕτη, ἦτο, πρὸ παντός, μία θεωρία Θεώσεως, ἀλλὰ πεπλανημένη τοιαύτη. Διότι ἐθεώρει τὸν Χριστὸν ὡς τὸ πρῶτον κτίσμα, τὸ ὁποῖον ἐθεοποιήθη κατὰ ἕνα ἔκτακτον καὶ εἰδικὸν τρόπον, καίτοι καθὼς ἡμεῖς: «Μετοχῆ καὶ αὐτὸς ἐθεοποιήθη» (23).

Ὁ ἱερός Πατὴρ τονίζει ὅτι πράγματι ὁ ἀνθρώπος θεοῦται, ἀλλὰ διὰ τοῦ Λόγου. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ἀκριβῶς τὴν Θεότητα τοῦ Λόγου.

Ἐπανειλημμένως ὁ Μ. Ἄθανάσιος τονίζει τὸ γεγονός τοῦτο τῆς Θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου (24).

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δὲν ἠρέσθη εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃ μόνον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ ταύτην εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς κατάστασιν τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς ἀθανασίας. Ἄλλ' ἀπένειμεν αὐτῇ καὶ μίαν χάριν Θεώσεως, ἀνωτέραν καὶ πολυτιμότεραν τῆς τοῦ προπρωτοκτοῦ ἀνθρώπου (25).

Οὕτως ἐρωτᾷ ὁ Ἅγιος Ἄθανάσιος μετ' ἐμφάσεως: «Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Θεώσις μακρὰν τοῦ Λόγου καὶ πρὸ αὐτοῦ;» (26). Ὁ Λόγος ἔπρεπε νὰ ἐνανθρωπήσῃ ἵνα ἀποκτήσῃ ὁ ἀνθρώπος χάριν κατὰ τρόπον ἀσφαλῆ. Ἐν ἀπλοῦν δημιουργήμα, καθὼς ὁ Ἀδάμ, δὲν ἠδύνατο νὰ διακρατήσῃ ἀσφαλῶς καὶ μονίμως τὰ δῶρα ἡμῶν (27).

Κατὰ ταῦτα, ἡ Ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ ἦτο ἀναγκαία κυρίως διὰ τὴν Θεώσιν τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὗτος ἦτο ἐν ἀπλοῦν δημιούργημα, καὶ ἐν ἀπλοῦν δημιούργημα, ὅπερ μόνον «μετοχῆ» ἠδύνατο νὰ θεωθῇ,

δὲν θὰ ἦτο ἱκανὸν ἵνα θεώσῃ καὶ ἄλλους. Ἴδου ὁ λόγος τοῦ διατὶ ὁ Ἀδάμ ποτὲ δὲν εἶχε προορισθῆ ὡς ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον τῆς Θεώσεως μακρὰν τοῦ Χριστοῦ (28).

Εἶς τινα σημεῖα ὁ Ἄθανάσιος δίδει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἦτο ὁ ἀμαρτήσας ἀνθρώπος, ὅστις ἐδεῖτο τῆς Θεώσεως. Ἐν πάσῃ, ὅμως, περιπτώσει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς Θεώσιν τοῦ ἀνθρώπου δὲν δημιουργεῖται βασικῶς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἐμαλύνθη διὰ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἦτο ἐν κτίσμα. Ὁ Ἀδάμ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποτελῇ τὸ ἀσφαλὲς ἐχέγγυον καὶ θεμέλιον τῆς Θείας Χάριτος, διότι εἶχε ταύτην ἐξωθεν, δὲν κατεῖχεν αὐτὴν ἔσωθεν, δὲν εἶχεν δηλονότι ἐνωθῆ μετ' αὐτῆς σωματικῶς, καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς Θείας Αὐτοῦ Ἐνσαρκώσεως. Ὅθεν, μία τοιαύτη ἔνωσις τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἀναγκαία πρὸς ἀσφαλῆ θεμελίωσιν ἐν τῷ ψυχοσωματικῷ ἀνθρώπῳ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀγιότητος (29).

Κατὰ ταῦτα, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ὅλη σωτηριολογικὴ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Μ. Ἄθανασίου ἐκκινεῖ οὐχὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶχεν ἀμαρτήσῃ ἀπλῶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ὡς κτίσματα τοῦ Θεοῦ ἦσαν μεταβλητοί, ὑποκείμενοι εἰς ἀμαρτίαν καὶ ἀλλοίωσιν. Ὁ πρῶτος Ἀδάμ ἡμάρτησεν. Δεδομένου, λοιπόν, ὅτι κατέστη θνητὸς καὶ ἀλλοιωτὸς ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ ὡς δημιουργήματος, ὠφείλεν ὁ δεύτερος Ἀδάμ νὰ εἶναι ἀθάνατος καὶ ἀναλλοίωτος, ὥστε ἐάν ὁ ὄφις ἠθέλην καὶ αἰθὶς προσβάλλει τὸν ἀνθρώπον, νὰ μὴ ἦτο δυνατὸν νὰ καταβληθῇ οὗτος (30). Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, μία ἀτελεῦτητος ἀνάγκη Θεῶν ἐνανθρωπήσεων ἠθέλεν δημιουργηθῆ. Ἐνταῦθα ὁ Ἄθανάσιος προσβλέπει εἰς τὴν ὑπόθεσιν διὰ τῶν διόπτρων τοῦ ιστορικοῦ φακοῦ. Ὁ Ἀδάμ ἡμάρτησεν, ὁ Χριστὸς ὠφείλε νὰ εἶναι ἀναλλοίωτος. Σκεπτόμενος οὕτως ὁ Ἄθανάσιος δὲν ἐννοεῖ, βεβαίως, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἀπέστελλε τὸν Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον μόνον μετὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ, ἐπειδὴ ὅ,τι ἀπασκοπήθη πρωτίστως διὰ τῆς Θείας Ἐνσαρκώσεως ἦτο νὰ καταστῇ ὁ ἀνθρώπος ἀθάνατος καὶ ἀναλλοίωτος.

Συνεπῶς, ἐάν ἀρχικῶς εἶχεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προορισθῆ ὁ ἀνθρώπος εἰς Θεώσιν καὶ ἀθανασίαν, ὁ Λόγος Αὐτοῦ ἐξ ὑπαρχῆς προτέθη, ἵνα ἐνανθρωπήσῃ, δοθέντος ὅτι τὸσον ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἔνωσις, ὅσον καὶ ἡ Θεώσις τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἀδύνατος ἄνευ τῆς Ἐνανθρωπήσεως (31).

Χωρῶν περαιτέρω ἡ ἡμέτερος Πατὴρ ἐξηγεῖ διὰ βαθείας θεολογικῆς ἐνοράσεως τίνι τρόπῳ ἡ ἀνθρωπίνην φύσιν ἐθεώθη διὰ μίαν ἐνδομύχου ἔνωσεως μετὰ τοῦ Λόγου μέσον τῆς Ἐνανθρωπήσεως (32).

Προδῆλως, ὑπερτονίζει, καθὼς πάντες οἱ Θεολόγοι

20. Κατὰ Ἀρειανῶν, Ἐ.Π.Μ. 26, 268A.

21. Αὐτόθι, στ. 996C-997.

22. Αὐτόθι.

23. Ἀρείου «Θάλειαν» πρβλ. Ἀθανασίου, Κατὰ Ἀρειανῶν, Ἐ.Π.Μ. 26, 29.

24. Κατὰ Ἀρειανῶν, Ἐ.Π.Μ. 26, 29BC. 46A. 89B-95.100A. 361B-364. 372 B. 393-397. 409A. 444C. Πρὸς Μάξιμον, 26, 1088 C. Πρὸς Σερραπίωνα, 26, 588 A & 590. Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συν. 25, 448 D.

25. Ἐ.Π.Μ. 26, 289C.

26. Αὐτόθι, στ. 92C.

27. Αὐτόθι, 404C-405.

28. Περὶ Συνόδων, Ἐ.Π.Μ. 26, 784 AB. Πρβλ. Περὶ τῆς ἐν Νικ. Συν., τ. 25, 448D.

29. Κατὰ Ἀρειανῶν, II, 68, Ἐ.Π.Μ. 26, 292. Πρβλ. Αὐτόθι, 69, στ. 293A, καὶ 70, 296.

30. Αὐτόθι, I, 51, στ. 117. II, 68, στ. 292.

31. Κατὰ Ἀρειανῶν, I, 49, Ἐ.Π.Μ. 26, 113B' πρβλ. II, 68-69, στ. 292-93.

32. Αὐτόθι, I, 70, στ. 296AB. Πρβλ. III, 33, στ. 383-396A.

της 'Αλεξανδρινῆς Σχολῆς, ἐν γένει, τὴν Θεϊαν φύσιν τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει Αὐτοῦ, περιωρισμένην ἀναγνωρίζει ἀπολυτρωτικὴν ἀξίαν. Βεβαίως, τὸ κυριώτερον αἴτιον τοῦ ὑπερτονισμοῦ τούτου δέον νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὸν διακαῆ αὐτοῦ πόθον ὅπως ἀποδείξῃ εἰς τοὺς 'Αρειανούς τὴν Θεότητά του Χριστοῦ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Θείας Ἐνσαρκώσεως(33). Πάντως, ἡ ὑπὸ τοῦ Harnack(34) προσαφθεῖσα εἰς τὸν Μ. 'Αθανάσιον κατηγορία περὶ «μηχανικῆς» δῆθεν Θεώσεως εἶναι ἀνυπόστατος καὶ παντάπασι ξένη πρὸς τὸ ὅλον σύστημα τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν ἀγίαν ζωὴν τοῦ ἱεροῦ τούτου Πατρός. «Ὁ 'Αγιος 'Αθανάσιος ἴσταται τοσοῦτον μακρὰν τῆς περὶ αὐτομάτου Θεώσεως ἀντιλήψεως, ὅσον οἰοσθήποτε τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τριῶν παραγόντων: 1) Τονίζει ἀπαρεγκλίτως τὴν ὑπαρξίν καὶ σπουδαιότητα τοῦ αὐτεξουσίου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. 2) Τείνει νὰ συνδύσῃ Θεώσιν καὶ υἰοθεσίαν κατὰ τρόπον ὑπενθυμίζοντα τὸν 'Αγιον Εἰρηναῖον, καὶ 3) παραχωρεῖ αὐξήοντα ρόλον εἰς τὸ 'Αγιον Πνεῦμα ἐν τῇ Θεολογίᾳ τῆς Λυτρώσεως»(35).

Τῷ ὄντι, ὁ 'Αγιος 'Αθανάσιος ἀναγνωρίζει πλήρη ἠθικὴν αὐτονομίαν καὶ προσωπικὴν εὐθύνην ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὸ ἔργον τῆς Θεώσεως αὐτοῦ(36). Μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀληθῶς πιστεύουν καὶ βαθέως μετανοοῦν δύνανται νὰ θεωθοῦν, καθ' ὅτι πίστις καὶ ἀληθὴς μετάνοια εἶναι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς Θεώσιν μέσα(37).

Πρὸς τούτοις, τὸ Βάπτισμα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον, διότι διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος ὁ ἄνθρωπος «ἐνοῦται μετὰ τοῦ Θείου»(38), ἀναδημιουργεῖται καὶ ἀνανεοῦται ἐν τῇ ἀρχικῇ Εἰκόνι τοῦ Πατρός(39), καὶ ἀποκαθίσταται ἐν τῇ υἰοθεσίᾳ τοῦ Θεοῦ(40).

Ἡ Χάρις, ὅμως, τοῦ Βαπτίσματος δύναται νὰ ἀπολεσθῆ(41). Διὰ νὰ διατηρησῇ ταύτην ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει συνεχῶς νὰ μιμῆται τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν τελειότητα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, Ὅστις εἶναι τὸ Πρότυπον ἡμῶν(42). Τὴν κατὰ Χάριν Θεϊαν υἰοθεσίαν ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ προαγάγωμεν εἰς μίμησιν τῆς κατὰ φύσιν υἰοθεσίας τοῦ Χριστοῦ(43).

Οὕτως ὁ Μ. 'Αθανάσιος ὑπερέχει τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων, ὡς πρὸς τὴν βαθυτέραν ἐνατένισιν καὶ Θεολογικὴν ἐπεξήγησιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας Θεώσεως, ταυτίζων Θεώσιν καὶ Θεϊαν υἰοθέτησιν(44).

33. Αὐτόθι, III, 33, στ. 383Α-396Α. 53, στ. 433 C—436Α.

34. A. Harnack, Lehrbuch der Dogmengeschichte, τ. II, 4η ἐκδ., σ. 160-161.

35. W. Turner, The Patristic Doctrine of Redemption, London, 1952, σ. 89.

36. 'Ε.Π.Μ. 25, 196-197.

37. 'Ε.Π.Μ. 25, 148B. 185-188.

38. Κατὰ 'Αρειανῶν, II, 41. 'Ε.Π.Μ. 26, 233B.

39. 'Ε.Π.Μ. 25, 120D. Πρβλ. Πρὸς Σεραπ. I, 22, τ. 22, τ. 26, 581-584.

40. Κατὰ 'Αρειανῶν, I, 34, τ. 26, 84Α. Πρβλ. 33, στ. 80-81, πρὸς Σεραπ. I, 19, στ. 573C-576Α.

41. Αὐτόθι, III, 25, στ. 376C.

42. Αὐτόθι, III, 18-22, στ. 360-369.

43. Αὐτόθι, III, 19, στ. 364.

44. Κατὰ 'Αρειανῶν, II, 72. 'Ε.Π.Μ. 26, 300C. III, 19, στ. 364B. Πρβλ. I, 43, στ. 100C.

Ποιεῖται χρῆσιν τῶν δύο τούτων ὄρων: «Θεοποιεῖν» καὶ «υἰοποιεῖν», ὡς συνωνύμων, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος καθίσταται Θεός, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀφομοιώσεως καὶ τῆς ἐνδομύχου ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Λόγου Αὐτοῦ καὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἡ ἀφομοίωσις αὕτη δὲν εἶναι ταύτισις, κατὰ τὸν ἡμέτερον Θεολόγον, καθ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος θεοῦται καὶ γίνεται υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ υἰοθέτησιν καὶ κατὰ Χάριν μόνον. Οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ καταστῇ υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ φύσιν, καθὼς ὁ ἐνσαρκωθεὶς Λόγος(45). Ὅθεν, Θεώσις τοῦ ἀνθρώπου σημαίνει ἔνωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὐχὶ κατὰ φύσιν ἀλλὰ κατὰ χάριν. Ἡ Θεώσις αὕτη τοῦ ἀνθρώπου θὰ φθάσῃ εἰς τὸ κορυφωμα αὐτῆς ἐν τῷ Οὐρανῷ, τοῦ ὁποῦ αἱ πύλαι θὰ ἀνοίγουν καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ 'Αναστάτος Χριστοῦ(56). Μετὰ «τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς», ἡ ἀνάστασις ὄλων τῶν νεκρῶν θὰ λάβῃ χώραν. Τὰ σώματα τῶν δικαίων θὰ εἶναι ὅμοια μὲ τὸ δεδοξαμένον, ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον ἐκεῖνο σῶμα τοῦ 'Αναστάτος Χριστοῦ(47).

Συμπερασματικαὶ παρατηρήσεις:

Συμπερασματικῶς, δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ τῶν αἰώνων ἀνήκει εἰς τὴν παράταξιν τῶν μεγάλων μυστικῶν Θεολόγων τῆς 'Αλεξανδρινῆς Σχολῆς, καὶ ὡς τοιοῦτος μελετᾷ τὴ μυστήριον τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως.

Ἡ κυριαρχοῦσα ἰδέα δι' ὅλης τῆς σωτηριολογικῆς διδασκαλίας αὐτοῦ εἶναι, ὅτι ἡ διὰ τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως Σωτηρία δὲν συνίσταται εἰς μίαν ἀπλὴν ἀπολύτρωσιν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ, πρὸ παντός, εἶναι κατάργησις τοῦ νόμου τοῦ θανάτου.

'Αφ' ἐνὸς μὲν, ὁ Μ. 'Αθανάσιος οὐδέποτε ἀναφέρει τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, ὡς κληρονομικόν, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐνοχῆς καὶ εὐθύνης εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος(48). Τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως λαμβάνει δευτερευούσαν καὶ ἐπουσιώδη ἐρμηνείαν ὑπὸ τοῦ Μ. 'Αθανασίου. Οἱ πρωτοῦργοι τῶν ἀνθρώπων ἀποτελοῦν ἓνα «διαρραγέντα κρίκον» εἰς τὴν ἀλυσίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἡ διαδοχὴ αὐτῶν, ἐπομένως, στερεῖται ἱστορικῆς συνοχῆς ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως. Ἡ οὐσία τῆς ἀμαρτίας ἐγκτεται εἰς τὴν θραῦσιν τοῦ κατ' εἰκόνα, εἰς τὴν ἀμέλειαν νὰ ἐξασκῶμεν τὴν Θεϊαν δύναμιν τῆς «Θεωρίας»(49).

'Αφ' ἐτέρου δέ, ὁ 'Αθανάσιος τονίζει διαυγέστερον καὶ ἐντονώτερον παντὸς ἄλλου ὑπογραμμίζει τὸν ποιητικὸν καὶ ἀντικαταστατικὸν χαρακτῆρα τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι μᾶλλον ἐξόφλησις δοθεῖσα εἰς τὸν νόμον τοῦ θανάτου, δημιουργηθέντα ἐξ

45. Αὐτόθι, III, 19. 'Ε.Π.Μ. 26, 361C-364Α. Πρβλ. III, 24-25, στ. 372-376. Περὶ τῆς ἐν Νικ. Συν. 31, τ. 25, στ. 473CD.

46. Αὐτόθι, I, 41, στ. 97B. Πρβλ. 'Επιστ. 'Εορταστ. 4,3, τ. 25, 1380D-1381A.

47. Πρὸς Ἐπίκτητον, 9, 'Ε.Π.Μ. 26, 1065B. Πρβλ. Κατὰ 'Αρειανῶν, III, 34, στ. 397AB. III, 33, στ. 393-396.

48. Πρβλ. J. Lebon, Traduction des Lettres à Sérapion, Paris 1947, σ. 41-42.

49. Κατὰ 'Εθν. 8, 'Ε.Π.Μ. 25, 16CD.

Η Β' ΕΝ ΒΑΤΙΚΑΝΩ, ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

III.

Σκιαγραφήσαντες τὰ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν ἐργασιῶν τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου μέχρι 8 Δεκεμβρίου 1962 καὶ χαρακτηρίσαντες γενικῶς τὴν Σύνοδον ταύτην ἐξ ἐπόψεως ὀρθόδοξοι εἰς τὰ προηγηθέντα δύο ἄρθρα ἡμῶν¹, συνεχίζομεν παρέχοντες ἐφεξῆς βραχεῖαν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον αὐτῆς ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου μέχρι 4 Δεκεμβρίου 1963.

Κατὰ τὰς ἐκ Ρώμης πληροφορίας, εἰς τὴν ἐναρκτήριον πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς δευτέρας φάσεως τῆς Συνόδου ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', μετὰ προηγηθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν, ἔλαβον μέρος περὶ τὰ 2500 συνοδικὰ μέλη: καρδινάλιοι, πατριάρχαι, ἀρχιεπίσκοποι, ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι τινὲς κληρικοί καὶ μοναχοί, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ 500 περίπου θεολογικοὺς συμβούλους (periti-κατὰ τὸ πλεῖστον διεθνῶς γνωστοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους), ὡς καὶ 67 παρατηρηταὶ καὶ 9 προσκεκλημένοι ἐκ τῶν μὴ ρωμαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, ἐν οἷς καὶ δύο Ρῶσοι Ὀρθόδοξοι ἐκ Μόσχας μόνον (διότι οὐδεμία ἄλλη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπέστειλε παρατηρητάς, παρὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Β' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου), ἔτι δὲ λαϊκοὶ ἀκροαταί, διπλωμάται, δημοσιογράφοι κ.λ.π. Κατ' αὐτὴν ὁ Πάπας ἐξεφώνησε βαρυσήμαντον λόγον, ἀποτελοῦντα οἰονεὶ τὸν καταστατικὸν χάρτην τῆς Συνόδου ὡς πρὸς τὰ συζητούμενα θέματα. Ἐν αὐτῷ δὲ χαράσσει τὰς κατευθυντηρίους γραμμάς τοῦ συνοδικοῦ ἔργου καὶ πειρᾶται μᾶλλον νὰ συγκεράσῃ καὶ ἐναρμονίσῃ τὰς δύο πολιτευομένας ἐν τῇ Συνόδῳ τάσεις τῶν συντηρητικῶν καὶ τῶν προοδευτικῶν, τῆς ἐμμονῆς εἰς τὰ παραδεδομένα καὶ τῆς προόδου εἰς νέας ἐρμηνείας αὐτῶν, ἐπιτυγχανομένης οὕτω συνθέσεώς τινος τῶν ἐκδηλωθεισῶν ἔσω καὶ ἔξω τῆς Συνόδου ἀντιθέσεων.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου του ὁ Πάπας, προβάλλων τὸ ἀπολυταρχικὸν πρωτεῖόν του, ἐχαιρέτισε τοὺς

1. «Ἐκκλησία» 40 (1963) 479 ἐξ. καὶ 496 ἐξ.

αἰτίας καὶ ἐναντίον τῶν ἀμαρτησάντων πρωτοπλάστων(50).

Οὐδόλως, παρὰ ταῦτα, διαχωρίζει τὸν ἀπολυτρωτικὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, καθὼς πολλοὶ σήμερον Προτεστάνται κἀμουν θεωροῦντες τοῦτον ὡς μίαν μηχανικὴν μέθοδον αὐτομάτων συνεπειῶν, ἀπὸ τῆς ἄλλης ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἣν μάλιστα ἀναγνωρίζει τὴν αὐτὴν ἀπολυτρωτικὴν δύναμιν, χάριν καὶ ἀξίαν.

† Ἱερομόναχος ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ Ν. ΤΣΙΡΠΑΝΑΗΣ Δ.Θ., Th.M.

50. 'Ε.Π.Μ. 25, 109CD.

ἐπισκόπους — μέλη τῆς Συνόδου, τοὺς συναχθέντας περὶ αὐτὸν ὡς «τὸν τελευταῖον διάδοχον τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἀλλ' ἐφωδιασμένον μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας καὶ εὐθύνης...», ὅστις ὑποδέχεται αὐτοὺς ὡς ὁ ἐλάχιστος μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ δούλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, καίτοι φέρει τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ χορηγηθεῖσαν εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον ἀνωτάτην ἐξουσίαν... Ὑμεῖς ὅμως εἴθε Ἀπόστολοι, διότι ἀνάγετε τὴν ἀρχὴν ὑμῶν εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀποστόλων, ὧν εἴθε ἀληθεῖς κληρονόμοι» καὶ διάδοχοι. Εἶναι προφανές ὅτι ἐναυῦθα ὁ Πάπας, συμφώνως πρὸς τὰς γνωστὰς λατινικὰς δοξασίας, διακρίνει ἑαυτὸν, ὡς διάδοχον τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ φορέα τῆς υπερτάτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, ὄντων διαδόχων τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων, οὕτω δὲ ἐνῶ ἐξ ἐνός διακρατεῖ καὶ ἐξαιρεῖ τὸ ὑπὸ τῆς Α' Βατικανείου Συνόδου (1870) δογματισθὲν παπικὸν πρωτεῖον μετὰ τοῦ ἀλαθῆτου, προστιθέμενος οὕτως εἰς τὴν συντηρητικὴν μερίδα τῆς παρούσης Συνόδου, ἐξ ἑτέρου ὑποδεικνύει ἅμα τὴν ὑπὸ τῆς Συνόδου ἀνύψωσιν καὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ὡς διαδόχου τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀξιώματος, ἀναποκρινόμενος οὕτως εἰς τὴν τάσιν καὶ ἐπιδιώξιν τῆς προοδευτικῆς μερίδος τῆς Συνόδου, δημιουργομένης οἰονεὶ διαρχίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Περιττὸν βεβαίως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθόδοξους ἡ τοιαύτη ἀντιβιβλικὴ διάκρισις μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων ἀφ' ἐνός καὶ ἀφ' ἑτέρου μεταξὺ τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολύτως ἀπαράδεκτος, διότι ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, τὴν ἀναγνωριζομένην καὶ σήμερον ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων, εἶναι πρῶτος ἐπίσκοπος μεταξὺ τῶν ἄλλων ἴσων αὐτῷ ἐπισκόπων, ἀναγνωριζόμενος αὐτῷ ἀπλοῦ τινος τιμητικοῦ πρωτείου, οὐχὶ δὲ πρωτείου ἐξουσίας ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὅλου, ὅπερ οὔτε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κατεῖχεν ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων καὶ ἐπὶ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἶτα ἐμνήσθη τοῦ μεταστάντος Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', ὅστις «τὴν Σύνοδον ταύτην συνεκάλεσεν, ὅπως δι' αὐτῆς τάμῃ νέας ὁδοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν... ἔτι δὲ ὅπως, ἐπαναλαμβάνων τὸν ἀπὸ τῆς Α' Βατικανείου Συνόδου διακοπέντα εἰρμόν, διαλύσῃ τὴν ἀπ' ἐκείνης προελθοῦσαν δυσπιστίαν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθεῖσα εἰς τὸν Πάπαν Ρώμης καὶ ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐκείνης ἀναγνωρισθεῖσα ὑπερτάτη ἐξουσία θὰ ἴσκει ἀνευ τῆς βοήθειας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων». Διὰ τούτων οὐ μόνον ἐξαίρεται ἡ ὅλως ἀπαράδεκτος δῆθεν χορηγῆσις εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης τῆς υπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἅμα ἐπιδιώκεται καὶ ἡ ἀναβίωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅστις εἶχεν ἀτονησεῖ ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὸ με-

σολαβήσαν μεταξύ τῶν δύο Βατικανείων Συνόδων ἐκ-
τονταετές που διάστημα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
ὁποίου ἤσκει ὁ Πάπας τὴν ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν
ἐξουσίαν, χρώμενος τῷ πρωτεῖῳ καὶ τῷ ἀλαθήτῳ
αὐτοῦ, «ἀνευ τῆς βοήθειας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνό-
δων». Ἀποφεύγεται ὅμως νὰ καθορισθῇ σαφῶς ἡ
σχέσις τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ ἀλαθήτου τῶν Οἰκουμε-
νικῶν Συνόδων πρὸς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀλάθητον
τοῦ Πάπα, δεδομένου ὄντος ὅτι ἐνῶ αἱ Οἰκουμενικαὶ
Σύνοδοι ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ὡς
ἡ ὑψίστη ἀρχὴ καὶ αὐθεντία καὶ τὸ ὄργανον ἐκφρά-
σεως τοῦ ἀλαθήτου αὐτῆς, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὑπέκειντο
καὶ οἱ Πάπαι καὶ οἱ Πατριάρχαι, ἀπὸ τῆς Α' Βατι-
κανείου Συνόδου συμβαίνει τὸ ἀντίθετον ἐν τῇ Ρω-
μαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπερ ἀδυνατεῖ βεβαίως νὰ
ἀποδεχθῇ ἡ συνεχίζουσα τὴν γνησίαν παράδοσιν τῆς
ἀρχαίας Ἐκκλησίας Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλη-
σία.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ ὀρθῶς ἐξῆρεν ὁ Πάπας τὸν
χριστοκεντρικὸν χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας, καθώρι-
σεν ὡς πρῶτον καὶ κύριον θέμα τῆς Συνόδου τὸ περὶ
τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τὸ περὶ τῆς οὐσίας αὐ-
τῆς καὶ περὶ τοῦ ἐπισκοπάτου, ἀπαιτήσας ὅπως κα-
θορισθῇ ἡ περὶ αὐτῶν δογματικὴ διδασκαλία ἐν συν-
αρτήσῃ μετὰ τοῦ πρωτείου τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου
καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως διατηρηθῇ ἄθικτος ὁ ὑπὸ τῆς
Α' Βατικανείου Συνόδου δογματισμὸς τοῦ πρωτείου
καὶ τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα. Διότι, κατὰ τὴν παπι-
κὴν ἀντίληψιν, ἡ θέσις καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ Collegia-
litas τῶν ἐπισκόπων εἶναι νοητὴ καὶ παραδεκτὴ μό-
νον μετὰ καὶ ὑπὸ τὸν Πάπαν, τὴν κεφαλὴν αὐτῶν καὶ
τῆς Ἐκκλησίας, παρερμηνευμένης τῆς ἀγιογραφι-
κῆς διδασκαλίας, καθ' ἣν κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας
εἶναι μόνον ὁ Χριστός, οὐχὶ δὲ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος
καὶ μέσω αὐτοῦ ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης. Συνεπῶς πᾶσα
ἐξύψωσις τῶν ἐπισκόπων καὶ τῆς συνόδου αὐτῶν (ἢ
τοῦ ἀκολλεγίου) αὐτῶν, κατὰ λατινικὴν διατύπωσιν)
νοεῖται πάντοτε κατ' ἀναλογίαν τοῦ πρωτείου τοῦ
Πάπα. Ὡς δεῦτερον θέμα τῆς Συνόδου καθώρισεν ὁ
Πάπας τὴν ἀνακρίσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐσωτερικῶς
τε καὶ ἐξωτερικῶς, πρὸ πάντων διὰ τῆς ἐξυψώσεως
καὶ μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἀσκήσεως
τῆς ἀγάπης καὶ διὰ τῆς πίστεως, τῆς Λειτουργίας
κ.λ.π., δι' ὧν δέον νὰ τείνη ἡ Ἐκκλησία εἰς ἐξομοίω-
σιν πρὸς τὸ θεῖον αὐτῆς πρότυπον, διότι εἰς τὸν ζῶντα
Χριστὸν πρέπει νὰ ἀνταποκρίνηται μία ζῶσα Ἐκ-
κλησία. Ὡστε καὶ ὁ νῦν Πάπας ἐπαναλαμβάνει τὸν
ὑπὸ τοῦ προκατόχου του προτεθέντα εἰς τὴν Σύνοδον
πρωταρχικὸν σκοπὸν τῆς ἀνανεώσεως καὶ τοῦ ἐσχυγ-
χρονισμοῦ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τοῖς
πλαίσιοις τῶν ἰδίων αὐτῆς παραδόσεων, ἀπὸ τῶν ὁποίων
δὲν ἐξῆλθεν ἡ Σύνοδος κατὰ τὰς δύο πρώτας φάσεις
αὐτῆς, παραμείνασα ἀποκλειστικῶς Λατινικὴ Σύνο-
δος καὶ μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀπελευθερωθῇ πως καὶ ἐξέλ-
θη τοῦ λατινικοῦ καὶ ρωμαϊκοῦ φρουρίου αὐτῆς.

Ὡς τρίτον θέμα τῆς Συνόδου καθωρίσθη ἡ ἐνό-
της πρὸς «τοὺς ἄλλους χριστιανούς, τοὺς πιστεύον-
τας μὲν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς
(ὁ Πάπας) δὲν δυνάμεθα νὰ συγκαταριθμώμεν μετ'
ἐκείνων, οἵτινες εἶναι συνηνωμένοι μεθ' ἡμῶν διὰ

τοῦ δεσμοῦ τῆς πλήρους ἐνότητος ἐν Χριστῷ. Καὶ
τὴν ἐνότητα ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν ὠφείλον αὐ-
τοὶ νὰ ἀνήκωσι δυνάμει τοῦ ἑαυτῶν βαπτίσματος,
δύναται νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς μόνον ἡ μία Καθολικὴ
Ἐκκλησία», δηλὰ δὴ ἡ Ρωμαϊκὴ. Διότι κἂν Ἐκκλη-
σία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μόνον μία καὶ δύναται μία μό-
νον νὰ εἶναι. Ἡ μυστηριώδης καὶ συνάμα ὄρατὴ αὐτῆ
ἐνότης δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον διὰ τῆς
ἐνότητος τῆς πίστεως, τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ αὐτὰ
Μυστήρια καὶ τῆς καταλλήλου ἐνώσεως μετὰ μιᾶς
μοναδικῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς κυβερνήσεως,
ἐπιτρεπομένων ὅμως διαφορῶν τινων περὶ τὴν γλῶσ-
σαν, τοὺς λειτουργικοὺς ρυθμούς, τὰς ἐκ τῶν προγό-
νων κληρονομηθείσας παραδόσεις, τὰ τοπικὰ προνό-
μια, τὰ πνευματικὰ ρεύματα, τοὺς νομίμους θεσμούς
καὶ τοὺς ἰδίους ἐλευθέρους τρόπους ζωῆς». Ὅθεν
ἡ Σύνοδος πρέπει (νὰ ἀνοίξῃ πᾶσας τὰς πύλας τῆς μάν-
δρας τῶν ἰδίων προβάτων καὶ νὰ λαλήσῃ καὶ προσκα-
λέσῃ εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα
δὲν ἔχουσιν ἀκόμη ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τῆς μοναδικῆς
μάνδρας τοῦ Χριστοῦ», δηλὰ δὴ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ρώμης, εἰς ἣν δέον νὰ «ἐπιστρέψωσι» ταῦτα. Ἐκ
τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι, κατὰ τὴν παπικὴν ἀντί-
ληψιν, μία μόνον ἐνότης πάντων τῶν Χριστιανῶν
ὑπάρχει, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκ-
κλησίας προσφερομένη, εἰς ταύτην δὲ ἀνήκουσι πάν-
τες οἱ χριστιανοὶ δυνάμει τοῦ ἑαυτῶν βαπτίσματος,
ὡς ἐπίσης καὶ μία μόνον ἀληθῆς Ἐκκλησία ὑπάρχει,
ἢτοι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ. Πάντες δὲ οἱ ἔξω ταύτης
χριστιανοί, ὄντες τοιοῦτοι ἐκ πίστεως καὶ βαπτίσμα-
τος μόνον, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀληθεῖς Ἐκκλησίας, ἀλλ'
ἀπλᾶς «χριστιανικὰς κοινότητας» ἢ «ὁμολογίας» ἢ
«ὁμάδας ἀδελφῶν κεχωρισμένων», διότι πέραν τῶν
ὀρίων τῆς μιᾶς καὶ μοναδικῆς ἀληθοῦς Ρωμαϊκῆς
Ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἕτερα ἀληθῆς Ἐκ-
κλησία. Ἄλλαις λέξεσι, τὰ ὅρια τῆς μιᾶς ἀληθοῦς
Ἐκκλησίας συμπίπτουσι πρὸς τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Ρώμης, ἀποκλειομένης καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς
«μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς» Ὁρθοδό-
ξου Ἐκκλησίας, ὡς μὴ ἀναγνωρίζουσης τὸν Πάπαν
ὡς κεφαλὴν καὶ κέντρον ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας,
συμφώνως πρὸς τὰ ἀπαράδεκτα ὑπὸ τῶν Ὁρθοδό-
ξων διδάγματα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησιολογίας.

Εἶτα ὁ Πάπας ἐχαιρέτισε τοὺς Παρατηρητὰς τῶν
ἀπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας «κεχωρισμέ-
νων χριστιανικῶν κοινοτήτων» (οὐχὶ Ἐκκλησιῶν!)
καὶ διετύπωσε τὴν ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἡμῶν
δημοσιευθεῖσαν αἴτησιν συγγνώμης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
διὰ τὴν ἐνοχλὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως²,
καίτοι δὲν φαίνεται ἀποδεχόμενος εὐθέως καὶ σαφῶς
τοιαύτην ἐνοχλὴν ὁ Πάπας, ἥτις ἄλλως τε θὰ ἦτό τι
τὸ δυσπαραμύθητον καὶ δυσσοικονόμητον δογματι-
κῶς, μετὰ τὰ δεδομένα ἐν τῇ Α' Βατικανεῖῳ Συνό-
δῳ. Τέλος ὡς τέταρτον θέμα τῆς Συνόδου ὤρισεν ὁ
Πάπας τὸν διάλογον τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς συγ-
χρόνου Κοινωνίας, ἀπευθύνας ἐκκλησίαν πρὸς ὅλον τὸν
κόσμον μέχρι καὶ τῶν μὴ χριστιανικῶν λαῶν, οἵτινες
λατρεύουσιν ἕνα Θεὸν δημιουργὸν τοῦ παντός.

2. «Ἐκκλησία» 40 (1963) 498,

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΥΝΟΔΟΥ

Ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, ἡ γενομένη κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1961, εἰς Ρόδον, ἀφύπνισε πολλὰς ἐλπίδας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν, δι' αἵμαθ' ἀδελφῶν, ὅτι τοῦτο ἐπέφερε καὶ ποίαν τινα ἀνακούφισιν.

Διὰ πρώτην φοράν, ἀπὸ πολλῶν αἰώνων, ἡ ὁλομέλεια τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

ἐξεπροσωπήθη ἐν αὐτῇ καὶ παρὰ τὴν μακροχρόνιον ἀπουσίαν τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ζώῃς καὶ τὴν διαφορὰν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν καθεστώτων, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὰ διάφορα Μέλῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἦν ὁμοιοῦμεν ὡς «Μίαν καὶ Καθολικὴν», τὸ χριστοπώνυμον πλήρωμα διεπίστωσε, μετὰ ἀνεκκαλήτου χαρᾶς, τὴν ὁμόφωνον γνώμην πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων

Κρίνοντας γενικῶς τὸν ἀνωτέρω λόγον τοῦ Πάπα παρατηροῦμεν ὅτι ἐνῶ οὐδόλως ἀφίσταται οὗτος τῶν δεδομένων ἐν τῇ Α' Βατικανείῳ Συνόδῳ καὶ γενικῶς τῶν ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας, προσπαθεῖ ἅμα νὰ κατευθύνῃ τὴν Β' Βατικανείαν Σύνοδον εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου ἐκεῖνης, πρὸ πάντων διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς *jure divino* ὑποστάσεως καὶ ἐξουσίας αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν προσανατολισμὸν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ πάντοτε ἐν ρωμαϊκῷ καὶ οὐχὶ ἀληθῶς οἰκουμενικῷ πνεύματι, τ.ε. ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς «ἐπιστροφῆς» πασῶν τῶν «χριστιανικῶν κοινοτήτων» καὶ τῶν «κεχωρισμένων ἀδελφῶν» χριστιανῶν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν μάνδραν καὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν ὑπὸ τὸ ἀπολυταρχικὸν παπικὸν πρωτεῖον μεθ' ὧν ἔσαν τῶν παρεπομένων αὐτοῦ³. Προσθετέον ἐνταῦθα ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν παρὰ τῷ Πάπᾳ ἀκρόασιν τῶν ξένων Παρατηρητῶν⁴, ἀφοῦ οὗτος ἔχειρέτισεν αὐτούς, παρετήρησεν ὅτι προσήλθον εἰς Ρώμην οὐχὶ μόνον ἵνα παρακολουθήσασιν τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ ἵνα συγχρόνως «ἀλληλογνωρισθῶμεν καὶ συνομιλήσωμεν καὶ ἀκούσωμεν ἀλλήλων καὶ προσευχηθῶμεν ὑπὲρ ἀλλήλων

καὶ ἀρχίσωμεν καὶ πάλιν νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, μετὰ τόσον μακρὸν χωρισμὸν καὶ ὀδυνηρὰν πολεμικὴν», ἐπὶ πλέον δὲ ἵνα ἀρχίσωμεν τὸν μέγαν διάλογον, οὗτινος τὴν διάρκειαν οὐδεὶς δύναται νὰ καθορίσῃ ἐν ὄψει τῶν ὑφισταμένων εἰσέτι δογματικῶν διαφορῶν». Προσέθηκε δὲ ὅτι διὰ τὸν διάλογον τῆς Ρωμαιο-καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν (οὐχὶ Ἐκκλησιῶν!) θεωρεῖ ὡς «ἀρίστην μέθοδον, ὅπως μὴ βλέπωμεν ὀπίσω πρὸς τὸ παρελθόν, ἀναξέοντες μὴ ἐπουλωθῆσας πλήρως πληγὰς, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὸ μέλλον, ὅπως μὴ βλέπωμεν ὅ,τι ἐγένετο, ἀλλ' ὅ,τι πρέπει νὰ γίνῃ, «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενοι, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, κατὰ σκοπὸν διώκοντες ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁵.

Παρεθέσαμεν αὐτούσιους περικοπὰς τινὰς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', καὶ δὴ τὰς πλέον ἐνδιαφερούσας ἡμᾶς ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, σχολιάσαντες ἅμα αὐτὰς διὰ βραχείων, τοῦτο μὲν διότι ἀποτελοῦσι τὰς κατευθυντηρίους γραμμὰς τῆς Β' Βατικανείου Συνόδου καὶ τὸν ρυθμιστικὸν παράγοντα τῶν ἐν αὐτῇ συζητήσεων καὶ τῶν ληφθησομένων ὑπ' αὐτῆς τελικῶν ἀποφάσεων, τοῦτο δὲ διότι ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν αὐτὰς ὑπ' ὄψιν καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅταν, τοῦ Κυρίου εὐδοκοῦντος καὶ συνεργοῦντος, ἀρχίσῃ ὁ μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διάλογος, ὅστις, κατὰ πανορθόδοξον ἀξίωσιν, δέον νὰ διεξαχθῇ ἐπὶ ἴσους ὅροις καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἰσοτιμίᾳ τῶν δύο πρεσβυγενῶν Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαϊκῆς, ἀπορριπτομένων a priori ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων τῶν ἀνωτέρω ἡμαρτημένων λατινικῶν δοξασιῶν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

3. Ὁ Μύρων Χρυσόστομος διαβλέπει τάσιν παρερμηνείας τοῦ ἀληθοῦς Οἰκουμενισμοῦ ἐν τῇ Β' Βατικανείῳ Συνόδῳ καὶ ὁμιλεῖ ὀρθῶς περὶ «παρερμηνείας (ἐπιστροφικῆς) πρὸς τὴν Ρώμην, καὶ ἀκόμη παρερμηνείας (βερμπαλιστικῆς)». Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος σήμερον δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν Οἰκουμενισμὸν εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς δημιουργίας μιᾶς Οἰκουμενιστικῆς διαθέσεως, περιοριζομένης εἰς λόγους μόνον—«*Oecumenisme de paroles*». Τοῦτο ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς εἶναι τελείως ἀπευκταῖον». (Κατόψεις ἀπὸ τὰ ἐν τῇ Βατικανῇ Συνόδῳ, ἐν «Ὁρθοδόξῳ» Κωνσταντινουπόλεως 38 (1963) 187. Ἀντιθέτως ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηνῶν εἰς τὸ χριστουγεννιάτικον μήνυμά του ἀνεφέρθη ἐμμέσως εἰς τὸν Οἰκουμενισμὸν ἐν ὀρθοδόξῳ πνεύματι διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος κατὰ ἀνατολὰς Ἐκκλησία, πιστεύουσα εἰς τὸ ἀκατάλυτον καὶ τὴν ἀγιότητα αὐτῆς καὶ μηδέποτε παυσάμενη νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ μέγα τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἀγαθόν, ἐνέτεινε τελευταίως τὰς εὐκρινεῖς αὐτῆς προσπάθειάς ἐπὶ διαχριστιανικοῦ πεδίου πρὸς συνάντησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ αὐτῶν Συμβουλίῳ, ὡς καὶ διὰ τῆς ἐσχάτης συγκληθείσης ἐν Ρόδῳ δευτέρας Πανορθοδόξου Συνάξεως (καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἀποφασισθέντος διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας) καὶ τῆς εὐκαταίας συναντήσεως ἡμῶν μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Παύλου τοῦ ΣΤ' ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Χριστοῦ καθαγιασθείσης γῆς τῆς Ἱερουσαλῆμ. (Ἐφημερὶς «Βῆμα» Ἀθηνῶν τῆς 25.12.1963, σ. 14).

4. Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ γραφείου τύπου τῆς Συνόδου

παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας αὐτῆς οἱ ἐπόμενοι παρατηρηταί: 2 τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰγύπτου, 2 τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, 3 τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, 2 τῆς Συριακῆς Μονοφυστικῆς Ἐκκλησίας, 1 τῆς Συριακῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἰνδιῶν, 2 τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκ Μόσχας, 3 τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς διασπορᾶς, 2 τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, 7 τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, 6 τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, 4 τῆς Πρεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας, 6 τῆς Μεθωδιστικῆς Ἐκκλησίας, 1 τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νοτιῶν Ἰνδιῶν, 5 τῶν Κογκρεγκασιοναλιστῶν, 1 τῶν Κουακέρων, 1 τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, 3 τοῦ Φιλελευθέρου Χριστιανισμοῦ καὶ 4 τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

5. Φιλίπ. 3,14.

Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς Διασκέψεως.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς Διασκέψεως καὶ νὰ ἐκφράσωμεν ἀπαισιοδοξίαν ἢ φόβον, χωρὶς, βεβαίως, τοῦτο νὰ σημειῖται ὅτι μᾶς ἐπιτρέπεται μακαρία αἰσιοδοξία.

Τὰ αἴσια ἀποτελέσματα τῆς Ρόδου δέον ὅπως ἔχουν συνέχειαν καὶ μὴ εἶναι λάμψις φωτίζουσα αἰφνιδίως τὴν νύκτα καὶ σβεννυμένη πάραυτα. Ἄλλ' ἄς ἐπιτραποῦν εἰς ἡμᾶς, ἐπ' αὐτοῦ, μερικαὶ σκέψεις.

Κατὰ πρῶτον λόγον νομίζομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ υπερτιμῶμεν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Διασκέψεως τῆς Ρόδου. Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἰδιαίτερος θαυμαστὸν ἢ μυστηριῶδες εἰς τὴν συμφωνίαν καὶ ὁμοφωνίαν, αἵτινες ἐκυριάρχησαν ἐν προκειμένῳ. Οἱ Ὀρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι μετ' αὐστηρότητος καὶ θεοσεβείας τηροῦν τὴν αὐτὴν πίστιν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, φυσικὸν εἶναι νὰ ἀρῶνται νάματα ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀσκήσεως, νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ νὰ ὁμολογοῦν ὡς δογματικὴν ἀλήθειαν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ κατορθώσουν νὰ συμφωνήσουν ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης Προσυνόδου.

Τὸ πινάκιον τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης Προσυνόδου εἶναι καταφανῶς ἐντυπωσιακὸν ὡς ἐκ τῆς εὐρύτητος αὐτῶν: ὀκτώ κεφάλαια διαιρούμενα εἰς ἐδάφια, ὑποδιαιρούμενα καὶ αὐτὰ! Τὰ θέματα εἶναι πολὺ περισσότερα ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀπησχόλησαν τὰς ἑπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὴ ἡ παρουσία τῶν θεολόγων ὅλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν διὰ νὰ ἐπιληφθοῦν οὗτοι τῶν διαφόρων προβλημάτων. Ἄλλως τε δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιληφθοῦν καὶ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ συζητήσωσιν αὐτὰ ἐν συνόδῳ καὶ ἀκολουθῶς, κατὰ λογικὴν ἔννοιαν, νὰ διατυπώσωσι γνώμας, ἵνα καταλήξωσιν εἰς συμπεράσματα ἐπ' αὐτῶν.

Ἐὰν θέλωμεν, συνεπῶς, νὰ εἴμεθα ρεαλισταὶ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ Προσύνδος ὀφείλει, κατὰ κύριον λόγον, πολλὰ νὰ περιόψῃ ἀπὸ τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Ἐκ παραλλήλου, ὁμῶς, ὀφείλει νὰ συμφωνήσῃ ἐπὶ τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα θὰ παραμείνουν πρὸς συζήτησιν καὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα θὰ παραμερισθοῦν. Ποῖος θὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐν προκειμένῳ; Τὸ Σῶμα τῆς Προσυνόδου, ἐν «Πρεζίντιουμ», ἢ Ἐπιτροπὴ συνιστωμένη πρὸς τοῦτο; Νομίζομεν ὅτι θὰ ἦτο καλὸν νὰ εἶχε συζητηθῇ τοῦτο κατὰ τὴν ἐν Ρόδῳ Διάσκεψιν. Ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐγένετο, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιληφθῶμεν τὸ ταχύτερον τούτου διὰ συνεννοήσεων μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων ὡς καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Θὰ ἦτο ἐπωφελές, ἀκολουθῶς, ὅπως ἐργασθῶμεν σοβαρῶς ἐπὶ τῆς νέας ἡμερησίας διατάξεως. Ἐκάστη Ἐκκλησία θὰ ὀφείλει νὰ συγκροτήσῃ μίαν ἢ περισσοτέρας Ἐπιτροπὰς Θεολόγων, εἰς τοὺς ὁποίους ν' ἀναθέσῃ τὴν μελέτην τῶν θεμάτων, ἔτι δὲ καλλίτερον, μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην ἐργασίαν θὰ ἔδει αἱ ἐπιτροπαὶ ν' ἀρχίσουν τὰς συνεννοήσεις μεταξὺ των, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἐνότης προσανατολισμοῦ. Χρήσιμα μαθήματα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν προεργασίαν ταύτην,

προσέχοντες τὴν μεθοδικότητα καὶ τὸν τρόπον ἐργασίας τῆς Βατικανείου Συνόδου. Γνωστὸν τοῖς πᾶσι τυγχάνει πόσον καλῶς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ εἶχον προετοιμασθῇ, ἡ πρώτη δὲ συνεδρία τῆς Συνόδου αὐτῶν ἀπέδειξεν ὅτι ἔδει νὰ μελετηθῶσι περισσότερον ἐπισταμένως τὰ προβλήματα, τοῦθ' ὅπερ ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν διὰ τὴν δευτέραν περίοδον τῶν συνεδριῶν τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

Μετὰ λύτης σημειοῦμεν, ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Προσυνόδου τῶν Ὀρθοδόξων δὲν ἐπηκολούθησε συντονισμὸς τῶν ἐργασιῶν ἐκ μέρους τῆς Θεολόγων καθ' ἡν στιγμὴν, ἀκριβῶς, ἀνεμένετο νὰ κατακλύσῃ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον πληθώρα μελετῶν καὶ πραγματειῶν ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ζητημάτων. Ἰσως διὰ τοῦτο πταίει, ἐν μέρει, ὁ μέγας ἀριθμὸς θεμάτων, ἅτινα καλύπτουν τὰς διαφόρους εἰδικότητας τῆς Θεολογίας.

Ἐνια ἐκ τῆς πληθώρας τῶν ἐν προκειμένῳ θεμάτων ἔχουν, ὠρισμένως, ζωτικὴν σημασίαν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ, κατὰ συνέπειαν, εὐλογον θὰ ἦτο νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον προπαρασκευαστικῶν ἐμπειριστατικῶν ἐργασιῶν ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συζητηθῶσι σοβαρῶς καὶ ἰδιαίτερος ἐξ αὐτῶν τὸ σημεῖον «Α» ἐν τῷ κεφαλαίῳ IV: «Σχέσεις τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὴν Ἱστορίαν». Φρονοῦμεν ὅτι ἐντατικὴ προσπάθεια πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου θὰ ἐξασφαλίσῃ πρακτικὰ ἀποτελέσματα ἐπιφλεγοντῶν ζητημάτων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας καὶ πρωτίστως ὅσον ἀφορᾷ τὴν κανονικὴν ἱεραρχικὴν διοργάνωσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ καὶ συγκεκριμένως ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, διάφορα μέρη τῆς παραγράφου Δ, ἐκ τῶν πραγματευομένων τὴν ἐκκλησιολογίαν, καλὸν εἶναι νὰ ἐξετασθοῦν μετὰ μεγάλης προσοχῆς, καθότι ἄπτονται σημείων ὅπου ἀναμφισβητήτως ἐκδηλοῦνται μερικαὶ διαφοραὶ εἰς τὰς ἀπόψεις σχετικῶς πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων. Καὶ ἐρωτᾶται: Κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἔδει νὰ ἀντιμετωπισθῇ, εἰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακροπρὸν ἡμερομηνίαν, ἡ σύγκλησις γενικῆς Συνόδου τῆς Ὀρθοδοξίας χωρὶς, προηγουμένως, νὰ διασαφηνισθῇ αὕτη αὕτη ἡ ἔννοια τῆς γενικῆς Συνόδου, τῆς συνθέσεως ταύτης καὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς; Τὸ κεφάλαιον V, ἐξ ἄλλου, ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ «Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον», παρουσιάζει ἀναμφισβητήτως, εἰς τὴν παραχῶδη ἐποχὴν μας, ἀναντίρρητον σημασίαν, καὶ δὲ πρόσφατα γεγονότα δεικνύουν πόσον καὶ ἐλαχίστη ἀκόμη συμφωνία μεταξὺ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι δύσκολον ἐν προκειμένῳ νὰ πραγματοποιηθῇ.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, νὰ ἐδίδετο ἐν αὐτῷ τῷ Κεφαλαίῳ ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς σημεῖα, ἅτινα παρουσιάζουν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας ὅλους εἰδικὸν ἐνδιαφέρον: τὰ ἀφορῶντα, τούτέστιν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν σχέσεις μετὰ τὰς «ἐλάσσονας ἀρχαίας Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας».

Ἀποφασιστικαὶ πρόοδοι θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθοῦν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς

προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐνώσεως ἀκόμη μετὰ τούτων τῶν Ἐκκλησιῶν, παραμεινασῶν τόσον πλησίον ἡμῶν εἰς πλείστας ὕσας ἀπόψεις, δὲν δύναται νὰ συζητηθῇ μονομερῶς καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐπεδεικνύετο καλὴ θέλησις. Ἡ ἀνταλλαγὴ ὠραίων λόγων καὶ ἀσπασμῶν δὲν ἀρκεῖ. Δέον, ἀπαραιτήτως, νὰ συγκροτηθῶσι μικταὶ ἐπιτροπαί.

Εἴμεθα τῆς ἰδέας ὅτι πολλὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν διὰ τὴν Προσύνον, θὰ ἠδύνατο νὰ παραμερισθῶσι. Ὅχι, βεβαίως, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἐπειδὴ πρακτικῶς εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ τὰ πραγματευθῶμεν ὅλα σοβαρῶς, δι' ὃ καὶ ἐπιβάλλεται ἐπιλογὴ τούτων. Καὶ πρῶτον ἐπιβάλλεται ἐπιλογὴ τῶν θεμάτων ἐκείνων τὰ ὁποῖα δὲν συνεπάγονται κοινὴν θέσιν, ὡς π.χ. ἐκείνων τοῦ Κεφαλαίου II περὶ «Θείας λατρείας», τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων ἐκάστου τόπου ἀπαιτούντων διάφορον λύσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ἄλλως τε, ἄς τὸ ὑπομνήσωμεν, ἐχαρακτήριζεν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων αἰώνων.

Τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἀναδείξεως εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα καὶ ἔτι περισσώτερον ὡς πρὸς θέματα, ὡς τὸ τῆς περιβολῆς τοῦ Κλήρου καὶ ἀκόμη τὸ τῆς προσαρμογῆς τῆς νηστείας εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἐποχῆς μας.

Ὡρισμένα ζητήματα, ἔστω καὶ μεγάλης σημασίας, θὰ ἠδύνατο νὰ παραμερισθῶν κατὰ τὴν Προσύνον ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν Σύνοδον, καθότι ἡ πεῖρα διδάσκει ὅτι αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις δὲν ἐπιφέρουν λύσεις. Ἀναφερόμεθα, πρὸς τοῦτο, εἰς τὸ Ἀπόσπασμα Δ' τοῦ τρίτου Κεφαλαίου. Δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν, ἀφ' ἑνός, οἱ συνοδικοὶ κανόνες νὰ ἐπαναδώσουν εἰς τὸν Μοναχισμόν τὸ ἀρχαῖον του κλέος. Τὴν δυνατότητα πρὸς τοῦτο ἔχει ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς πνευματικότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐσωτερικὴ ἀνανέωσις, ἡ ἀρετὴ τοῦ παραδείγματος καὶ οὐχὶ αἱ καλλιπεῖς προκηρύξεις.

Ἡ Διάσκεψις τῆς Ρόδου σκοπὸν εἶχε τὴν προετοιμασίαν τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων τῆς Προσύνου καὶ ὡς φανερόν ἐν ὀνομασίᾳ τῆς, ἡ Προσύνος ὑπονοεῖ, ἀκολούθως, τὴν Σύνοδον.

Ἡ Διάσκεψις τῆς Ρόδου, ἥτις ἐνέκρινε μακροσκελῆ ἡμερησίαν διάταξιν, δὲν ἐσκέφθη νὰ προσδιορίσῃ τί θὰ ἦτο ἡ Προσύνος καὶ ποῖα ἡ σύνθεσις τῆς. Θὰ ἦτο συνέλευσις Ἀρχιερέων ἀρκούντως ἐνισχυμένη ἀπὸ συμβούλους κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, ἢ συνέλευσις καθ' ἣν ἐκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία θὰ ἀπήρτιζε τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς «ὡς αὐτῇ δόξει», ἥτοι μετὰ ἢ ἄνευ συνοδείας λαϊκῶν θεολόγων, πλήρει δικαίωματι μελῶν τῆς συνελεύσεως;

Ἐκτὸς τούτου εἶδομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν θεμάτων εἶναι μέγας, ὅτι ὠρισμένα, ἵνα μὴ εἴπωμεν ὅλα, ἀπαιτοῦν ἐπιστημονικὴν καὶ θεολογικὴν ἀρμοδιότητα σοβαρωτάτην καὶ τοῦτο ὑποθέτει πολυμελῆ συνέλευσιν συνερχομένην ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα ἢ, ἴσως, καὶ εἰς πολλὰς συνεδρίας.

Πάντα ταῦτα θέτουν προβλήματα ὀργανώσεως, ἅτινα δέον νὰ προβλεφθῶν πολλοὺς μῆνας πρότερον.

Θὰ ἀπομείνῃ, οὕτω, νὰ ἀντιμετωπισθῇ, ἀκολούθως, ἡ ὕλική πλευρὰ τῶν πραγμάτων.

Ἡ Προσύνος εἶναι πρόδρομος τῆς Συνόδου. Ἐπ' αὐτοῦ, ὡσαύτως, πρέπει νὰ προσδιορίσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο: ἡ συσχέτισις τῶν δύο συνελεύσεων. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἀπλοῦν, καθότι δὲν ἔχει ἄλλοτε παρουσιασθῇ προηγουμένον. Πᾶς τις ὁρθῶς σκεπτόμενος ἀδύνατον νὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀπροηγουμένον τὴν Συνέλευσιν τοῦ Βατοπεδίου, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶχεν ἐπαύριον.

Εἶναι βέβαιον ὅτι δύο πράγματα θὰ συντελέσωσιν de facto εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς σχέσεως ταύτης. Πρῶτον, ἡ σύνθεσις τῆς προσυνοδικῆς Συνελεύσεως καὶ, δεύτερον, τὰ συγκεκριμένα ἀποτελέσματα τῆς Προσύνου ἐὰν ἡ Προσύνος δὲν καταλήξῃ εἰς σοβαρὰς καὶ σταθερὰς ἀποφάσεις, ἢ προοπτικὴ μίᾳς γενικῆς Συνόδου θὰ διαγραφῇ ἀσαφής, ἐνῶ, συνάμα, ὁ ἑτεροδόξος κόσμος θὰ διαπιστώσῃ, ἄπαξ ἔτι, τὴν ἀδυναμίαν τῆς Ὁρθοδοξίας ὅπως ἐπιλύσῃ τὰ ζωτικὰ αὐτῆς προβλήματα. Ἡ σύγκλησις δὲ τότε καὶ ἄλλης Προσύνου πιθανὸν νὰ ἐκρίνετο ἄκαιρος. Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν, ἄρα, τὰς δυσχερεῖς ταύτας συνεπειὰς ὀφείλομεν νὰ κινήθωμεν τὸ ταχύτερον.

Αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι ὀφείλου νὰ τάξουν πρῶτην μέριμνάν των τὴν μελέτην τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα θέτει ἡ Προσύνος, ἐρχόμεναι τὸ συντομώτερον εἰς ἐπαφὴν μεταξύ των, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καθορίσουν σειρὰν προτεραιότητος τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς ἐν Ρόδῳ Συνόδου. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται ὁ σχηματισμὸς προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν. Ἐκτὸς τούτου, δὲν πρέπει νὰ διαλάβῃ τῆς προσοχῆς μας τὸ γεγονός ὅτι ἡ Προσύνος εἶναι ἡ ὁδὸς ἢ ἄγουσα πρὸς τὴν Γενικὴν Σύνοδον, τὴν ταχύνουσαν ἀπαραίτητον πρὸς διαφωτισμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς.

Τοῦτο συνεπάγεται τὴν ἀνάγκην συμπεριλήψεως εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Προσύνου—πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο ἐν Ρόδῳ—θέματος κατατοπισμοῦ τῶν συνερχομένων περὶ τρόπου λειτουργίας τοῦ Σώματος τῶν, κατὰ τὸ Ὁρθόδοξον Δόγμα, Συνόδων ὡς καὶ περὶ συνοδικῶν κανόνων. Πράγματι, αἱ παλαιαὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι συνεκαλοῦντο ἐντὸς καθωρισμένου ἱστορικοῦ πλαισίου, ἐκείνου τῆς Ρωμαιο-Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ὅτι τὸ παράδειγμα τῶν Συνόδων ἐκείνων δὲν δύναται νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ μὲ τοὺς κανόνας λειτουργίας μίᾳς γενικῆς Συνοδικῆς Συνελεύσεως, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ ἀποβλέπου εἰς τὴν κινήσειν καὶ τὸν συντονισμόν τῶν θεολογικῶν δυνάμεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ ὑπομνήσουν ὅτι ὅσοι, θεῖω δικαίω, ἀνέλαβον τὸ βαρὺ ἔργον τῆς διακυβερνήσεως τοῦ σκάφους τῆς, ὀφείλου νὰ πράττωσι πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα Αὕτη διαλάμπῃ μὲ ἀσύγκριτον φῶς, ὡς εὕρισκομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Κόσμου ὡς Κιβωτὸς σωτηρίας.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος τοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας

† Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐλπιδοφόρος προσέγγισις.

Μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ὁ χριστιανικὸς κόσμος παρακολουθεῖ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν πρὸς ἐναρξιν καλλιεργείας φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Βατικανοῦ. Χαρακτηριστικαὶ δ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι αἱ μεταξὺ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ' ἀνταλλαγείσαι προσφάτως ἐπιστολαί, αἰτινες ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν «Ἀπόστολον Ἀνδρέαν» Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενην «Καθολικὴν».

Βεβαίως εἶναι ἀκόμη ἐντελῶς πρόωρον νὰ γίνῃ οἰοσδήποτε λόγος διὰ τὴν ἐνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἄρσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένων ἀντιθέσεων. Προαπαιτεῖται ἐργασία πολλή. Καὶ πάντως ἀντεδείκνυται ἡ ἀκαιρος σπουδή ἐφ' ὅσον μάλιστα εἶναι εἰσέτι ἀγνωστα τὰ πορίσματα, εἰς ἃ θὰ καταλήξῃ ἡ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ. Ἄλλ' ὁ προσεκτικῶς καὶ στοχαστικῶς παρατηρῶν τὴν ἐξέλιξιν τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας βιοῖ, ὡς εὐάρεστον συναίσθημα, τὴν ἐφεσ.ν πρὸς ἀλλαγὴν ἐπὶ τὰ κρείττω.

Ἄς εὐχηθῶμεν ὀλοφύχως, ἵνα ἡ παρατηρουμένη βελτίωσις τῶν σχέσεων τούτων καθίσταται ὀλονὲν καὶ μεγαλυτέρα, ἵνα εἰς τὸ τέλος ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἔμπροκτον ἐκ μέρους τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ κόσμου ἀποκλήρυνσιν τῶν γενομένων εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀδικιῶν, τοῦθ' ὅπερ θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ εὐλικρινοῦς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν φιλενωτικοῦ διαλόγου.

Εἶναι παρήγορον.

Τὸ νὰ ἀναγνωρίζῃ μία πόλις τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς ἐκλεκτὸς ἱεράρχης, εἶναι τι, ὅπερ δέον νὰ τυγχάνῃ ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ ἐπαίνου. Ὅθεν τοιοῦτος ἔπαινος ὀφείλεται εἰς τὸν Δῆμον Καβάλλας διὰ τὸ ὅτι οὗτος ἐτίμησε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον διὰ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τῆς πόλεως, ὅπερ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὁ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας δήμαρχος Καβάλλας.

Ἡ τιμητικὴ διάκρισις ἐγένετο διὰ τὴν λίαν ἀξιόλογον δρασίν, τὴν ὁποίαν ὁ Μακαριώτατος ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἀνέπτυξεν ἐν Καβάλλᾳ ὡς Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου.

Εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν πλεῖστοι ἀναζητοῦν ἀφορμὴν, ἵνα στρέψουν τὰ βέλη των ἐναντίον τῆς

Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, εἶναι παρήγορον νὰ βλέπῃ τις πόλιν ὀλόκληρον νὰ ἀναγνωρίζῃ κατὰ τοσοῦτον πανηγυρικὸν τρόπον τὰς πρὸς αὐτὴν προσενηχεθείσας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπηρεσίας. Ἀσφαλῶς δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῆς Ἑλλάδος καυχῶνται διὰ τὴν ἐν αὐταῖς δρασίν τῶν ἐκλεκτῶν ἱεραρχῶν των.

Φωτειναὶ ἐκδηλώσεις.

Εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωτικῆς πνευματικῆς ἐργασίας, ἣτις τελεῖται ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας εἰς τὰς διαφόρους ἱεράς Μητροπόλεις, δέον νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου ἐκδοσίς ἀφ' ἐνός τοῦ κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος 1963—1964 Προγράμματος πνευματικῆς ἐργασίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Προγράμματος ἐργασίας τῶν «Ἐνοριακῶν Ἑστιῶν» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης.

Συμφώνως πρὸς τὸ πρῶτον Πρόγραμμα, μεγάλη προσπάθεια καταβάλλεται διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ θείου κηρύγματος κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, τῶν ἑσπερινῶν κηρυγμάτων, τοῦ γραπτοῦ κηρύγματος, τοῦ μετὰ προβολῆς φωτεινῶν εἰκόνων ἐποπτικοῦ κηρύγματος, τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, τῶν Ἐνοριακῶν Ἑστιῶν, τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου Νέων, τοῦ Χριστιανικοῦ Ἀναμορφωτικοῦ Ὁμίλου Νεανίδων, τῆς Χριστιανικῆς Συντροφίᾶς Ἐργαζομένων Νέων, τῶν Ὁμίλων Ἀνδρῶν Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῆς θερησκευτικῆς ὑπηρεσίας τῶν ἱδρυμάτων (φυλακῶν, νοσοκομείου, σανατορίου, γεωργικῆς σχολῆς κ.λ.π.), τῆς ἐπιμορφώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῆς θερησκευτικῆς ἀρθρογραφίας εἰς τὰς τοπικὰς ἐφημερίδας, τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κ.λ.π.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς «Ἐνοριακὰς Ἑστίας» εἰδικώτερον, τὸ δεύτερον ἐκ τῶν μνημονευθέντων Προγραμμάτων προβλέπει διενέργειαν ἐράνων, συλλογῆν παιγνιδιῶν διὰ τὰ παῖδια, ἐνοριακὰς ἐορτὰς, διοργανώσιν ἡμέρας τοῦ Μετανώστου, προβολὴν φωτεινῶν εἰκόνων, ἐξόρμησιν κατὰ τῆς ψευδορκίας, κοινὰς λατρευτικὰς ἐκδηλώσεις, φιλανθρωπικὰς ἐπισκέψεις, χριστιανικὰς ἐορτὰς καὶ ἐσπερίδας, ἐκδρομὰς κ.τ.π.

Χαίροντες διὰ τὰς φωτεινὰς ταύτας ἐκδηλώσεις τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Μυτιλήνης διοργανωθέντος πνευματικοῦ ἔργου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει του, εὐχόμεθα ὀλοφύχως ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο τάχιστα ἀποδώσῃ καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.

Ἐνοριακὴ ἐργασία.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐκφράσωμεν τὴν χαρὰν μας διὰ τὰ Προγράμματα πνευματικῆς ἐργασίας, ἅτινα

δημοσιεύονται οὐ μόνον ὑπὸ Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐπὶ μέρους ἱερῶν ναῶν καὶ ἐνοριῶν. Οὕτω λ.χ. περιήλθεν ἐσχάτως εἰς χεῖράς μας τὸ ὑπὸ τοῦ αἰδεσ. πρεσβυτέρου κ. Ἰωάννου Ἀντωνοπούλου ἐκπονηθὲν καὶ δημοσιευθὲν Πρόγραμμα ἐνοριακῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Στυλιανοῦ Γκῶζης. Τὸ Πρόγραμμα τοῦτο ἀποτελεῖ ἀληθῶς νέαν ἐνδειξὴν τῆς καρποφόρου ἐργασίας, ἣτις ὑπὸ τὰς ἐδλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἢ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας τελεῖται ἀθορύβως ἐν πολλαῖς ἐνοριαῖς τῆς πατρίδος μας.

Συμφώνως πρὸς τὸ Πρόγραμμα τοῦτο, ἢ ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγ. Στυλιανοῦ Γκῶζης συντελουμένη ἐργασία περιλαμβάνει, ἐκτὸς τῆς προσπάθειας δημιουργίας ζώσης λειτουργικῆς ζωῆς διὰ πάσας τὰς τάξεις τῶν ἐνοριτῶν, ἐκτύπωσιν καὶ διανομὴν ἐπικοινωνητικῶν ἐντύπων, ὀργάνωσιν Κατηχητικῶν Σχολείων, προβολὴν ἐγχρώμων διαφανῶν (slides), ἐπι-ἐπισκέψεις μνημείων χριστιανικῆς τέχνης μετὰ ξεναγήσεως, φιλοξενίαν ὄρφανῶν, ὀργάνωσιν αἰμοδοσίας, ἐπισκέψεις φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, συγκέντρωσιν τροφίμων πρὸς χάριν τῶν ἐνδεῶν, φροντίδα δι' ἐν νόθετηθὲν ὑπὸ τῆς ἐνορίας χωρίων, παραστάσεις κωνκλοθεάτρον διὰ μικρὰ παιδία, παιδαγωγικὰς ὁμιλίας πρὸς τοὺς γονεῖς, κινηματογραφικὰς προβολὰς, μορφωτικὰς ἐπισκέψεις, ὀργάνωσιν φιλικῶν ἐνοριακῶν κύκλων, ψυχαγωγικὰς συγκεντρώσεις, ἐκδρομὰς κ.τ.τ.

Ἄς εὐχρηθῶμεν, ἵνα παρομοίᾳ ἐργασία ἀναπτυχθῇ καὶ συστηματοποιηθῇ ἔτι περισσότερον εἰς πάσας τὰς ἐνορίας τῆς πατρίδος μας πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ Χριστεπανόμου πληρώματος καὶ πρὸς δόξαν τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐν γυναιξίν εὐλογημένη.

Εἶναι εὐχάριστον, ὅτι ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσις τῆς Θεοτόκου ὡς Μητρός τοῦ Σωτῆρος καὶ Ἀντροῦ τοῦ ἀναγνωρίζεται ὅλον ἐν καὶ περισσότερον ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐκτὸς τῶν πλαισίων τοῦ εἰς ἀπαραδέκτους ὑπερβολὰς ἐκτραπέντος Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Οὕτως ἀγγλικανοὶ καὶ προτεστάνται σήμερον ἐξετάζουν σοβαρῶς τὰ εἰς τὴν Θεοτόκον ἀναφερόμενα θεολογικὰ ζητήματα.

Ἄξιόλογος συμβολὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Danton, Longmann and Todd» (London) ἐκδόσις σχετικῶν πραγματειῶν ἀγγλικανῶν συγγραφέων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ εὐλογημένη Παρθένος Μαρία» (The Blessed Virgin Mary). Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἐξετάζονται, πρὸς τοὺς ἄλλους, ἢ θέσις τῆς Μαρίας ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας, ἢ περὶ Μαρίας διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς παραδόσεως, ἢ πρὸς τὴν Οἰκουμηνικὴν Κίνησιν σχέσις τῆς περὶ Μαρίας διδασκαλίας κ.τ.τ.

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐπιφυλάξεων, τὰς ὁποίας δεόν να ἔχη ὁ Ὁρθόδοξος ἀναγνώστης διὰ πολλὰ σημεῖα τοῦ βιβλίου, πρέπει ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου να ἐκφράσωμεν τὴν χαρὰν μας, διότι ἐν τῇ Χριστιανικῇ —

ἀκόμη καὶ μὴ ρωμαιοκαθολικῇ — Δύσει κατανοεῖται σήμερον ὁ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐξαιρέμενος ρόλος τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ καθ' ὅλου τελεσιουργία τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ αὐταὶ αἱ προτεστάντικαὶ καὶ προτεστάντιζουσαι Ἐκκλησίαι θὰ ἀναγνωρίσουν, ὅτι τὰ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποδιδόμενα εἰς τὴν Θεοτόκον χαρίσματα, ἰδιώματα καὶ λειτουργήματα δὲν ἀποδίδονται εἰς αὐτὴν ἐκλαμβανομένην ἀτόνομος καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Σωτήρος Χριστοῦ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτῆς ὡς Μητρός τοῦ Θεοανθρώπου Ἀντροῦ, ὡς «κλίμακος ἐπουρανίου, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός».

Ἄπαιτεῖται ἀμοιβαῖος σεβασμός.

Συμφώνως πρὸς τὰς εἰς τὸν τύπον ἀναγραφείσας πληροφορίας, ἢ τουρκικῆ κυβέρνησις διώρισε ὡς βοηθὸν διευθυντὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τὸν... μωαμεθανὸν καθηγητὴν κ. Ρετζέπ Οὐλκέ. Ὡσαύτως εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναμένεται ὁ διορισμὸς Τουρκῶν μωαμεθανῶν «ἐποδιευθυντῶν» ὡς τοποτηρητῶν, ἐχόντων πλήρη δικαιοδοσίαν ἐπὶ τοῦ προγράμματος διδασκαλίας, τοῦ καθηγητικοῦ σώματος καὶ τῶν μαθητῶν ἐκάστης Σχολῆς.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς σκανδαλώδες καὶ πλήττει καιρῶς τὰ κεκτημένα δικαιώματα τῶν μειονοτήτων, ἅτινα κατοχυροῦνται ὑπὸ διεθνῶν συνθηκῶν. Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς να κατανοηθῇ, ὅτι ἢ Ἑλληνοτουρκικὴ φιλία μόνον ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον ὄρον τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ εἶναι δυνατὸν να διατηρηθῇ καὶ συνεχισθῇ.

Συγκλονιστικαὶ εἰδήσεις.

Συγκλονιστικαὶ εἶναι αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας προσφάτως μετέδωκεν ἐκ Γερμανίας ἀπεσταλμένος ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος. Πρόκειται, γράφει, διὰ μίαν λίαν θλιβεράν περίπτωσιν, «ποῦ ἔχει ἐκθέσει πολὺ τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα στὴν Γερμανία... Πρὶν ἀπὸ ἓνα μῆνα ἢ γερμανικῇ Ἀστρονομίᾳ, ὅστερα ἀπὸ καταγγελία, ἀναγκάσθηκε να ὑποβάλλῃ περὶ τίς 200 Ἑλληνίδες ἐργάτριες ἐνὸς ἐργοστασίου σὲ ἰατρικὴ ἐξέτασις. Ἀπὸ αὐτὴν ἀπεκαλύφθη ὅτι 30 κοπέλλες πάσχον ἀπὸ δυσῶνυμες ἀρρώστιες καὶ περὶ τίς 50 εὐρέθησαν ἀκάθαρτες, μετ' ἰσχυρὰ! Εἶμαι ὑποχρεωμένος να γράφω τὴν ὁμὴ γλώσσαν, ἀλλὰ τὸ γεγονός εἶναι ἐκπληκτικόν. Ἡ γερμανικὴ Ἀστρονομία ὠδηγήθη σ' αὐτὴν τὴν ἔρευνα ὅστερα ἀπὸ καταγγελία Γερμανίδος, ὅτι ἓνας Ἑλληνας τῆς μετέδωσε τὴν τρομερὴ ἀρρώστια... Ἀπὸ τὴν συνέχεια τῆς ἀστρονομικῆς ἐρεῦνης διεπιστώθη, ὅτι ὁ νέος αὐτός, ἂν καὶ παντρεμένος, διετῆρει σχέσεις μετ' ἄλλας Ἑλληνίδες, τίς ὑπεχρέωνε να ἐκδίδονται, πρὸ παντός σὲ ἀμερικανὸς στρατιῶτες κλπ». Ἄλλὰ «δὲν εἶναι ἓνας μόνον ποῦ μετέρχεται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμπόρου λευκῆς σαρκός, ἐδῶ στὴν Γερμανία. Ὑπάρχον καὶ ἄλλοι, δὴθεν προστάται κοριτσιῶν,

ἄνθρωποι πὸν φροντίζουν νὰ ἐξασφαλίσουν ἐργασία καὶ κατάλυμα, πὸν εἶναι δυσεύροτο, γιὰ ἀντάλλαγμα δὲ εἰσπράττουν τὰ ἡμερομίσθια τῶν δυστυχισμένων αὐτῶν κοριτσιῶν, πὸν ἔχουν χάσει τὸ ἠθικόν τους καί, μὲ τὸν καιρὸ, καὶ τὴν ἠθική τους ὑπόστασι».

Αἱ εἰδήσεις εἶναι τόσο τρομεραί, ὥστε ἀπαιτεῖται ἄμεσος δράσις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως. Ἡ νεοϊδρυθθεῖσα Μητρόπολις ἐν Γερμανίᾳ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἀρμοδίων Ἑλληνικῶν Ὑπηρεσιῶν πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσῃ πάσας τὰς δυνατότητας πρὸς περιστολὴν καὶ ἐξουδετέρωσιν τοῦ κακοῦ.

Ἔως πότε;

Ὁ συνεχιζόμενος ἐκτροχιασμὸς τῆς ἑλληνικῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς εἶναι τόσο φοβερός, ὥστε πανταχόθεν ἀκούονται διαμαρτυρίαι ἐναντίον αὐτοῦ. Οὐχὶ ἱερεῖς τις ἢ ἱεροκλήρῳδ, ἀλλ' ὁ δημοσιογράφος κ. Πηλιχὸς ἔγραψε πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς τὰ «Νέα»: «Ὁ ἑλληνικὸς κινηματογράφος παραστράτησε γιὰ καλὰ! Μετὰ τὸν «Κατήφορο», τὸ «Κάβαρμα», τὸ «Δρόμο μὲ τὰ κόκκινα φῶτα», τοὺς «Διειστραμμένους», τὴν «Φυγὴ» καὶ τὸν «Ἰλιγγό» συμπληρώνει τώρα τὴν πορνογραφικὴν του ἀλυσίδα μ' ἕναν ἀκόμα παρόμοιο κρῖκο: τὰ «Κόκκινα φανάρια»... Ἐδῶ ὁμως ξεπηδάει τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα: Ὡς πότε θὰ συνεχισθῇ αὐτὴ ἢ «φάμπρικα» τῆς «σίγουρης ἐμπορικῆς ταινίας» διὰ τῆς ἡρωοποιήσεως τῶν πορνῶν, τῶν σωματεμπόρων, τῶν «νόθων παδιῶν», τῶν «πατρονῶν» καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν ἀηδιαστικῶν τύπων τοῦ οἴκου ἀνοχῆς καὶ τοῦ ὑποκόσμου; Γιατὶ τάχα ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὸν νόμο ἡ κυκλοφορία τῶν πορνογραφικῶν περιοδικῶν, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἐπιτρέπεται ἡ παραγωγή πορνογραφικῶν ταινιῶν»;

Καὶ ὁ πᾶν ἄλλο ἢ ὑπερσυντηρητικὸς κ. Δημ. Παθᾶς ἔγραψε σχετικῶς ἐν συνεχείᾳ τὰ ἐξῆς: «Μποροῦσε, βέβαια, νὰ ὑφωθῇ ἕνα ραβδί στὴν πλάτη αὐτῶν τῶν κυρίων, πὸν κρατοῦν, ἀλλοίμονο, στὰ χέρια τους τὸ φοβερῶτερο μέσον ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν ἠθῶν, ἀν ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πνευματικοὶ στὸν τόπο μας, ἀξιοὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἀποστολῆς τους. Αὐστυχῶς, ὁμως, δὲν ὑπάρχουν. Ἄν ἐξαίρεσουμε λίγους — πὸν μετροῦνται στὰ δάχτυλα τοῦ ἐνὸς χεριοῦ — οἱ περισσότεροι ἄλλοι ἢ ἀδιαφοροῦν τελείως ἢ εἶναι ποτισμένοι ἀπ' τὸ... πνεῦμα τῆς προόδου. Ντρέπονται... νὰ ντραποῦν μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀποχαλίνωσιν γιὰτὶ φοβοῦνται μήπως φανοῦν ὀπισθοδρομικοί, μήπως δειχτοῦν στενόμυαλοι, μήπως κατηγορηθοῦνε γιὰ σεμνοτυφία ἢ καὶ πορριτανισμὸ... Μὲ ἄλλα λόγια, δηλαδή, οἱ ἀδίστακτοι ἐπιχειρηματίες τοῦ κινηματογράφου μαζί μὲ τὰ διεφθαρμένα καὶ ἠθικῶς ἀνύπαρκτα «καλλιτεχνικά» ὄντα τῆς διεθνοῦς κινηματογραφίας κατάφεραν νὰ μεταδώσουν τὰς ἰδέας καὶ τὴν νοοτροπία τους πρὶν ἀπὸ ὅλους στοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους κί ἔτσι δημιουργήθηκε ἕνα κλίμα νοσογόνου, μιὰ μολυσμένη ἀτμόσφαιρα μέσα στὴν ὁποίαν ζῆ ἐν πλήρει ἀνέσει ὁ κόσμος στὶς ἀστικές μας κοινωνίες. Ἄν μολώνεται ὄλο καὶ περισσότερο τὸ ἀνα-

πνευστικὸ μας σύστημα αὐτὸ κανένα δὲν ἐνδιαφέρει». Ἀλλὰ γενῶνται τὸ ἐρώτημα: Ἔως πότε θὰ συνεχίσῃ ἢ συνθηκολόγησις τῶν ἀρμοδίων μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ καὶ μὲ τὴν ἀποχαλίνωσιν αὐτῆν;

Εἶναι ὄνειδος.

Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐρωτῶμεν «ἔως πότε;», ὅταν εὐρισκώμεθα ἐνώπιον τοῦ ἀξιοθρηγῆτου καταντήματος τοῦ ἑλληνικοῦ κινηματογράφου. Εἶναι ὄνειδος διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἀνέχεται τοὺς ἀδίστακτους σκηνοθέτας νὰ χρησιμοποιοῦν ἀηθικὸν νεανίδας ὡς ἠθοποιούς καὶ νὰ διδάσκουν ταύτας νὰ δεικνύουν εἰς τοὺς θεατάς, ὅτι, ὡς σημειοὶ πάλιν ὁ κ. Παθᾶς, δέχονται «εὐχάριστως τὸν βιασμό, παρὰ κάθε νόμο ἀνθρώπινο, ψυχολογικὸ, ὀργανικὸ, ἠθικὸ καὶ βιολογικὸ». Καὶ μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπέμβῃ ὁ εἰσαγγελεύς.

Ὅλοι ὅσοι ἐνδιαφέρονται εὐλικρινῶς διὰ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας πρέπει νὰ ὀργανώσουν ἀληθῆ σταυροφορίαν καὶ ἐκστρατείαν πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Πρὸς τούτοις πρέπει ἀδίστακτως νὰ ἐπιπέσῃ ὁ πέλεκυς τῆς Πολιτείας ἐναντίον τῶν δηλητηριαστῶν τῆς ψυχῆς τῆς νεολαίας μας. Ὁ αὐτὸς διακεκριμένος χρονογράφος εἰς ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Γ. Παπανδρέου γράφει τὰ ἐξῆς: «Ὅλοι οἱ σεβόμενοι τὸν ἑαυτὸ τους ἀνθρωποὶ, ὅλοι ἐκεῖνοι, πὸν ἐπιμένουν νὰ διατηροῦν ὀρισμένες ἠθικὰς ἀρχάς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνεχθοῦν ἐπ' ἀπειρον τὸ δηλητήριον τῆς διαφθορᾶς πὸν χύνει στὶς ψυχάς, κυρίως τῶν νέων, ὁ ἑλληνικὸς κινηματογράφος. Ὅτιδήποτε καὶ νὰ φιλοδοξῆτε ὑπὲρ τῆς Παιδείας, ὅσοδήποτε καὶ νὰ φλέγεσθε ἀπὸ τὸν πῆθο νὰ φτιάξετε μιὰ νεολαία γιὰ τὴν πατρίδα μας, ἀξία τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς, θὰ ἔχετε πάντα στὰ θεμέλια τοῦ ἔργου σας αὐτὴ τὴν τορπίλλα πὸν θὰ τινάζῃ στὸν ἀέρα τὸ κυριώτερον μέρος τῶν εὐγενῶν ἐπιδιωξέων σας... Ὁ ἀφήσετε λοιπὸν ἀνενόχλητους αὐτοὺς τοὺς κυρίους; Ὁ ἀφήσετε — τόσο μὲ τὴν ιδιότητά σας ὡς πρωθυπουργοῦ, ὅσο καὶ μὲ τὴν ιδιότητά σας, κυρίως ὡς ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας — τὴν ἀρηνιάσιμην κινηματογραφικὴν πορνοβιομηχανία νὰ συνεχίσῃ ἀνενόχλητη τὸ ἔργο τῆς; Θὰ βρῆτε τὸ κουράγιο νὰ πῆτε ἐπὶ τέλους ΟΧΙ; Ὁ ἀφήσετε τοὺς ἰσχυροὺς ἐπιχειρηματίες τῆς Σεξομανίας ἀσύδοτους στὸ ὑπονομευτικὸν τοῦ ἔργου;».

Ἀληθῶς τὸ κακὸν θὰ ἐξηφανίζετο αὐτομάτως, ἐὰν οἱ ἀρμόδιοι κρατικοὶ παράγοντες εἶχον τὸ σθένος νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ἀσυνειδήτων ἐκμεταλλευτῶν τῆς κινηματογραφικῆς τέχνης.

Τοῦλάχιστον ὑπερβολικὸν καὶ ἄστοχον.

Ἀσφαλῶς εἶναι ἀξιέπαινον τὸ ἐκλεκτὸν περιοδικὸν «Ἐποχές» διὰ τὴν πρόθεσίν του νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας του κλασσικὰ κείμενα ὑπὸ

τὴν γενικὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ ἐλεύθερη σκέψη». Ἄλλ' ὅμως τὰ κείμενα ταῦτα καλὸν θὰ ἦτο νὰ προέρχονται ἐκ προσωπικότητων, αἰτίνας δύνανται νὰ παίξουν τὸν ρόλον ὁδηγοῦ εἰς τὴν παραπαίουσαν σημερινὴν ἀνθρωπότητα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν πρόκειται περὶ τοιούτων προσωπικότητων, καλὸν εἶναι νὰ ἐπισημαίνονται ὄχι μόνον αἱ θετικαί, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀρνητικαὶ πτυχαὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως τῶν παρουσιαζομένων στοχαστῶν.

Ἀπὸ τοιαύτης σκοπιᾶς κρῖνοντες τὰ πράγματα, νομίζομεν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐποχές» προβολὴ εἰς δεκάδας σελίδων τοῦ Βολταίρου οὐδόλως ὑπῆρξεν εὐστοχος. Κατὰ τὸν ἐκδότην τοῦ περιοδικοῦ τούτου, «ὁ Βολταίρος κρατᾷ τὴν πρώτην θέσιν σὲ ὅ,τι εὐεργετικὸν ἐρεθισμὸν συνειδήσεων καὶ πραγμάτωσιν σκοπῶν. Ἐπηρέασε ἅμεσα τὴν γενιά του κ' ἔμμεσα τὶς ἐπερχόμενες, σὲ ἀκτίνα δράσης ποὺ κάλυπτε ὀλόκληρον τὸν τότε σκεπτόμενον κόσμον, γιὰ ν' ἀποδειχθεῖ τελικὰ ἡ πιὸ γονιμοποιὸς πνευματικὴ φυσιογνωμία, ὅπως ἴσως καὶ ὁ πιὸ ἀπελευθερωτικὸς ἀπὸ τοὺς στοχαστὰς τῆς νεώτερης εὐρωπαϊκῆς διανοήσεως».

Ἄλλ' αἱ ἀπόψεις αὗται τοῦ ἐκλεκτοῦ κατὰ τὰλλα ἐκδότου εἶναι ὀλοκλήρως ὑποκειμενικαὶ καὶ οὐδόλως εἶναι οἰκοδομητικαὶ διὰ τὴν ἀναζητοῦσαν προσανατολισμὸν ἑλληνικὴν νεολαίαν. Αὕτη πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἡ προσωπικότης τοῦ Βολταίρου ἐκτὸς τῶν πολλῶν φωτεινῶν πλευρῶν τῆς εἶχε καὶ πλείστας πτυχὰς ἀπαρადέκτους καὶ σκοτεινάς. Ὁ Βολταίρος ὑπῆρξε σιγνᾶκὶς ὕβριστὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ, κόλαξ τῶν ἰσχυρῶν, εὐμετάβολος ἀναλόγως τῶν συμφερόντων του, ὑποστηρικτὴς τοῦ σκοπίμου ψεύδους, μισαλλόδοξος, ὑποστηρικτὴς τῆς οἰνοποσίας ὡς μέσον ἀντιμετωπίσεως τῶν θλίψεων καὶ ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς κ.ο.κ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἶναι, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον ὑπερβολικὸν καὶ ἀστοχον νὰ παρουσιάζεται ὁ Βολταίρος ὡς «ἡ πιὸ γονιμοποιὸς πνευματικὴ φυσιογνωμία, ὅπως ἴσως καὶ ὁ πιὸ ἀπελευθερωτικὸς ἀπὸ τοὺς στοχαστὰς τῆς νεώτερης εὐρωπαϊκῆς διανοήσεως».

Τυφλοὶ ἀξιοδάκρυτοι

Παρὰ τὴν ραγδαίαν ὄντως πρόοδον τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸ πεδῖον κατακτήσεως τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ εἰς ἐκεῖνο τῶν τεχνικῶν ἐπιτευξέων, ἡ δεισιδαιμονία ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχῃ σεβαστὰ ποσοστὰ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τῶν πλέον ἐξελιγμένων πολιτιστικῶς λαῶν, τὰ ὅποια δὲν ἐμφανίζονται μόνον εἰς τὰ κατώτερα λαϊκὰ στρώματα, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων τοιούτων. Πρόσφατοι στατιστικαὶ ὁμιλοῦν λίαν ἐνγλώττως. Κατ' αὐτάς, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓν παράδειγμα, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀτόμων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολιτικοί, ἐπιστήμονες, ἐκπαιδευτικοί, βιομήχανοι πιστεῦσαν ἐμπράκτως εἰς τὴν μαγείαν καὶ ἀποτελοῦν τακτικὴν πελατεῖαν τῶν μάγων καὶ μαγισσῶν εἰς Ἀντικὴν Γερμα-

νίαν. Οἱ ἐπαγγελματῆται οὗτοι ἐκμεταλλεῦνται τῆς δεισιδαιμονίας εἶναι ὀργανωμένοι συνδικαλιστικῶς εἰς τρία σωματεία, ὁ συνολικὸς δὲ ἀριθμὸς τῶν ἀνέρχεται εἰς 60 περίπου χιλιάδας.

Καὶ εἰς τὴν χώραν μας δὲν λείπουν, ὡς γνωστόν, καὶ δὴ μεταξὺ τῶν προηγημένων κοινωνικῶν τάξεων ἀνθρώποι διδόντες πίστιν εἰς ἀνοήτους καὶ καταγελάστους δοξασίας καὶ μαντείας, ἐνῶ παραλλήλως δεικνύονται περιφρονηταὶ τῶν χριστιανικῶν βιωμάτων καὶ διδασμάτων, θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ἀνάξια τοῦ ἐνδιαφέροντός των καὶ ὁμιλοῦντες ἐξ ὀνόματος τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὸ φῶς τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς γενικωτέρας διαφωτίσεως, πρέπει νὰ στραφῇ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀξιοδακρύτους τυφλοὺς.

Ἡ διάδοσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Κατόπιν μελετωμένης κοινῆς προσπάθειας τῶν Βιβλικῶν Ἐταιρειῶν, ἡ ὁποία θὰ ἔχη τὸν χαρακτῆρα ἐξορμητικῆς εἰς ὅλα τὰ πλάτη ὑπ' οὐρανόν, ὑπολογίζεται ὅτι ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου θὰ φθάσῃ κατὰ τὸ 1964 τὰ 70 ἑκατομμύρια ἀντίτυπα, κατὰ τὸ 1965 τὰ 100 ἑκατομμύρια καὶ κατὰ τὸ 1966 τὰ 150 ἑκατομμύρια.

Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι εἶναι εὐχάριστοι, ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν λαῶν. Ἀποτελοῦν μᾶλλον σοβαρὰν ἀπαρχὴν ἐνός ἔργου, εἰς τὸ ὁποῖον ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ἔπρεπε ἀπὸ καιροῦ νὰ συντονίσουν τὸ ἐνδιαφέρον των καὶ τὰς ἐνεργείας των.

Τὰ ἀντίτυπα αὐτοῦ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ θὰ εἰσαγάγουν ἀσφαλῶς εἰς τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὄχι ὀλίγας ψυχὰς, ὅπως καὶ ἄλλας, χριστιανικὰς ὑποτυπωδῶς, θὰ τὰς καταρτίσουν εἰς αὐτὴν τὴν πίστιν. Ἀλλὰ τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀγνοούντων ἐντελῶς τὸν Χριστὸν ἢ τῶν γνωρίζοντων Αὐτὸν ἑλλιπῶς θὰ παραμείνῃ καὶ πάλιν ἔξω τοῦ φωτός τοῦ θείου λόγου.

Ἡ διαπίστωσις αὕτη δὲν αἶρει τὴν σημασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀναληφθείσης κοινῆς προσπάθειας. Ἀπεναντίας τονίζει καὶ καθιστᾷ ἔτι πλέον συνειδητὴν τὴν ἀνάγκην διὰ τὴν χριστιανωσύνην, ὅπως χρησιμοποίησιν ὅλας τὰς πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς δυνατότητας διὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Διελκυστίνδα.

Εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὰ πρᾶγματα δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τόσο ἐύκολα διὰ τὰς ἐν αὐτῇ προοδευτικὰς δυνάμεις ἐπὶ τοῦ σημερινῶ ἡπάπα, ὅσον ἦσαν ἐπὶ τοῦ προκατόχου του. Ἡ ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Βατικανοῦ «συντηρητικὴ» παράταξις, ἡ ὁποία προσεπάθησε κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τῆς Συνόδου νὰ ἀναστειλῇ καὶ νὰ καταπνίξῃ τὴν πρόθεσιν ἐκδημοκρατικοποιήσεως εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁργάνωσιν, διὰ τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ μονοκρατορικοῦ χαρακτῆρος τοῦ παπικοῦ ἀξιώματος, εἶναι σήμερον,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1—15 Δεκεμβρίου 1963 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, προήδρευσε συνεδριῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν, ἐδέχθη διαφόρους ἐπιτροπὰς κ.λ.π.

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 1ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 3ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὸν Μέγαν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἑορτάζοντα ἱερὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας Παλαιῦ Φαλήρου.

— Τῆ 5ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὸν Μέγαν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἑορτάζοντα ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας.

— Τῆ 8ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 14ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὸν Μέγαν Ἐσπερινὸν τὸν τελεσθέντα εἰς τὸν ἑορτάζοντα ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου Γλυφῆς.

— Τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προέστη: Τῆ 2ῃ Δεκεμβρίου τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἀδελφῆς τοῦ πολιτευτοῦ κ. Θ. Τουρκοβασίλη.

— Τῆ 3ῃ Δεκεμβρίου, παρουσία τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου, τῆς εἰς τὸ Σύνταγμα Μακρυγιάννη τελεσθείσης ἐπιμνη-

μοσύνου δεήσεως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν εἰς τὸ Δεκεμβριανὸν κίνημα πεσόντων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας.

— Τῆ 8ῃ Δεκεμβρίου τοῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Νικολάου Πλαστήρα.

— Τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Κυπριανοῦ.

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ προέστη καὶ τοῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας.

Προήδρευσε: Τῆ 2ῃ Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 9ῃ Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. καὶ τοῦ Δημητριακτοῦ Κληροδοτήματος.

— Τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σιβιτανίδειου Σχολῆς.

— Τῆ 13ῃ Δεκεμβρίου τῆς Ἐπιτροπῆς μελέτης τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

— Τῆ 14ῃ Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Συνειργάσθη: Τῆ 11ῃ Δεκεμβρίου μετὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἱεράς Μονῆς Πεντέλης κ. Γεωργίου Προκόπη.

Ἐδέχθη: Τῆ 3ῃ Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεον.

— Τῆ 8ῃ Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, τοὺς ἱεροκήρυκας

κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν, πλέον δυναμικῆ. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς παρατάξεως αὐτῆς καρδιάλιος Ὀτταβιάνι ἐδήλωσε προσφάτως κατηγορηματικῶς, ὅτι ἀντιτίθεται διαρρηδῆν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀνάγκης ἐξάρσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ καὶ τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ καὶ μεταξὺ ἄλλων εἶπεν ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πέτρον «ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου» ἐλέγχθησαν μόνον πρὸς τοὺς τοιαυτοῦ τῶν Χριστοῦ, ἦτοι τοὺς πάπας, καὶ ἄρα ὅστις θέλῃ νὰ περιληφθῇ ἐντὸς τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πάπα, μηδὲ τῶν ἐπισκόπων ἐξαιρουμένων.

Ὅπως, ἢ παράταξις αὐτὴ προσπαθεῖ νὰ ἐπαναφέρει τὰ πράγματα εἰς τὴν μεσαιωνικὴν θέσιν των, φαίνεται δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ σημερινοῦ πάπα ἀπέκτησεν ἀνευτέρων γλώσσαν. Ἄν ἡ ὑγιῶς σκεπτομένη μερὶς τῆς Συνόδου, ἢ ὅποια καὶ πλειοψηφεῖ, δὲν κατορθώσῃ νὰ ἀντεπεξέλθῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φάσιν, ἀποτελεσματικῶς, ἢ ζημίᾳ διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν θὰ εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπεύχεται τοιαύτην τροπὴν.

Ἡ «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία».

Μὲ τὸν προγραμματισθέντα ρυθμὸν τῆς ἐκδόσεως ἐνὸς τόμου ἀνὰ ἐξάμηνον, ἐκκλεφώρησε πρὸ

ἡμερῶν ὁ Γ' τόμος τῆς «Θρησκευτικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ σοβαρωτάτου καὶ χρησιμωτάτου τούτου ἔργου, τὸ ὁποῖον κοσμεῖ τὴν νεοελληνικὴν χριστιανικὴν γραμματεῖαν.

Ἡ Ἐγκυκλοπαιδεία αὕτη, τελοῦσα ὑπὸ τὰς ἐδολογίας καὶ τὴν ἐποπτεῖαν τῶν Ἑλληνικῶν Πατριαρχείων (Ὀικουμενικοῦ, Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων), εἶναι ἔργον κατὰ βάσιν τῶν δύο Θεολογικῶν μας Σχολῶν, οἱ Καθηγηταὶ τῶν ὁποίων ἐποπτεύουν καὶ συνεργάζονται δαφιλῶς εἰς αὐτό. Εἶναι δὲ καὶ ἔργον γενικῶς τῆς συγχρόνου Ὁρθοδοξίας, δεδομένου ὅτι μεταξὺ τῶν συνεργατῶν ἀριθμοῦνται καὶ τὰ ἐπιφανέστερα ὀνόματα τῆς ἐξελληνικῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Ὁ κυκλοφορήσας Γ' τόμος εἶναι μετὰ τῆς αὐτῆς ἐξαιρέτου αἰσθητικῆς φροντίδος ἀπειρογασμένος ἐκδοτικῶς, εἰς δὲ τὰ περιεχόμενά του μεστότερος καὶ ἀνωτέρου ποιῶ ἀπὸ τοὺς δύο προηγουμένους. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ἢ ἐν αὐτῷ πολὺπλευρος καὶ ἐμπειριστατομένη διαπραγματεύσεις τοῦ λήμματος «Βυβάντιον», καταλαμβάνουσα ὑπὲρ τὰς 100 σελίδας.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὔχεται εἰς τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ἔργον εὐδόξωσιν καὶ πλήρη καρποφορίαν.

τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ.κ. Παπουτσόπουλον καὶ Δημόπουλον καὶ τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος κ. Χριστοφόρον Καλιόβαν.

— Τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Πάυλον καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης κ. Σωτ. Μάμαλην.

— Τῇ 13ῃ Δεκεμβρίου τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Πρεσβυτὴν τῶν Η.Π.Α. κ. Λαμπούις, ὅστις ἐπέδωκεν εἰς τὸν Μακαριώτατον μῆνυμα τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α. κ. Τζόνσον.

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος ἐξέπλησεν μετὰ τῶν στενῶν συνεργατῶν του Πρόγραμμα πνευματικῆς ἐργασίας κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος 1963—1964, τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη εἰς τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς μετὰ τὴν θερμὴν παράκλησιν ὅπως ἐνισχύσουν παντὶ τρόπῳ τὴν προσπάθειαν ποὺ καταβάλλει ἡ Ἱερά Μητρόπολις διὰ τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν τῶν πνευματικῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀναγέννησιν τῆς Κοινωνίας.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης ἐξέπλησεν ἐπίσης Πρόγραμμα πνευματικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς ἐργασίας τῶν ἐνοριακῶν ἐστίων Μυτιλήνης ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1963 μέχρι 30 Ἰουνίου 1964.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου κατὰ τὰς προσφάτους συνεδρίας αὐτῆς ἠσχολήθη, πρὸς τοὺς ἄλλους, περὶ τὸ θέμα τῆς ἰδρύσεως ἐν τῇ ἐν Θεσσαλονικίῃ Ἱ. Μονῇ Βλατάδων Κέντρου Πατερικῶν Μελετῶν περὶ τὰς ἀναγγελθείσας διωκτικὰς μεταβολὰς ἐν ταῖς Κοινοῖσι τῆς ἐν Η.Π. Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ Σερβικῆς Ἐκκλησίας περὶ τὸ συγκληθησόμενον προσεχῶς ἐν Βουκουρεστίῳ Ὁρθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον περὶ ζητήματα, ἀφορῶντα εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν περὶ τὴν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει θέσιν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας περὶ τὴν διαγενομένην Σύσκεψιν τῶν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀμολογιακῶν Ὁμάδων περὶ τὸ ἐν Λιμπστράουμπεργκ τῆς Γερμανίας συνελθόν συνέδριον τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν κ.λ.π.

— Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Μητροπολίτης Προικονήσου κυρὸς Φιλόθεος.

— Τὸ δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» δημοσιεύει τὸ εὐχαριστήριον γράμμα τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην εἰς ἀπάντησιν τῶν συγχαρητηρίων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποστείλει ἡ Α. Θ. Π. πρὸς τὸν Πάπαν ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸ παπικὸν ἀξίωμα. Τὸ γράμμα τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' δημοσιεύεται εἰς τὴν στήλην τῶν Χρονικῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΓΑΡΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Κύριλλος ἐξέδωκε νέον ἱστορικὸν ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ καθολικὴ προσπάθεια μετὰ τῶν Βουλγάρων κατὰ τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ 10^{ου} αἰῶνος, τόμ. Α' (1859—1865)».

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη μελέτη ἀποτελεῖται ἀπὸ 472 σελίδας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ καθ' ἑαυτὴ μελέτη περιλαμβάνει 369 σελίδας. Μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦν δύο περιλήψεις ἐξ 76 σελίδων, ἡ μία εἰς τὴν ρωσικὴν καὶ ἡ ἑτέρα εἰς τὴν γαλλικὴν. Τέλος τὸ ἀλφαβητικὸν εὑρετήριο ἐκταλαμβάνει 27 σελίδας. Ἡ ὅλη μελέτη διαίρεται εἰς 14 κεφάλαια.

Εἰς τὸν πρόλογον ἀναφέρεται ὡς κίνητρον διὰ τὴν συγγρα-

φὴν τῆς μελέτης αὐτῆς ἡ ποθομένη ἔνωσις τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ ἐνθαρρυντικὰς τὰς δυνατότητας ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἀφοῦ ὑπερνικηθῶν αἱ δυσχέρειαι, μία τῶν ὁποίων εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀσχοῦμενος προσηλυτισμὸς «μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν καὶ μὴ καθολικῶν λαῶν» καὶ ἰδίως ἡ Οὐνία, ἡ ὁποία αἰσθηθῆναι ἔχθραν μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Καθολικῶν».

Ἐκ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ καταφαίνεται ἡ μεγάλη ζημία, τὴν ὁποίαν προσέκλεισεν ὁ ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἀσχοῦμενος προσηλυτισμὸς εἰς τὴν συνείδησιν τῶν Ὁρθοδόξων περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος.

— Τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1963 ὁ πρόεδρος τοῦ «Πρεζίντιουμ» τῆς βουλγαρικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως Δημήταρ Γκάνεφ ἀπένευεν εἰς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Βουλγαρίας κ. Κύριλλον τὸ παράσημον τῆς «Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας» ἀ' τάξεως ἐπὶ τῇ 10ῃ ἐπετείῳ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας καὶ τὸ παράσημον «Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου» ἀ' τάξεως ἐπὶ τῇ 1100ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ σλαβικοῦ ἀλφαβήτου ὑπὸ τῶν ἁγίων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Τὸ τρέχον ἔτος συνεπληρώθησαν 1100 ἔτη ἀφ' ὅτου οἱ ἅγιοι ἰσαπόστολοι καὶ φωτισταὶ τῶν Σλαβῶν Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ἐφθασαν εἰς τὴν Μοραβίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας. Οἱ ἅγιοι Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ ἐφθασαν εἰς τὴν πόλιν Βέλεγκραντ τῆς Μοραβίας τὴν 5ην Ἰουλίου 863. Καὶ σήμερον ἡ ἡμέρα αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὰ Τσεχοσλοβακικὰ ἡμερολόγια ὡς ἡμέρα Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐώρτασαν ἐφέτος μετὰ πᾶσαν δυνατὴν ἐπισημότητα καὶ λαμπρότητα τὴν σπουδαίαν αὐτὴν ἐπέτειον τῆς καρποφόρου ἱεραποστολικῆς δράσεως τῶν ἁγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας ὠργάνωσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἐν λόγῳ ἐπετείου. Εἰς τὸ ἱωβηλαῖον αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένους καὶ ὁ ἐφετεινὸς τόμος τῆς «Ἐπετηρίδος» τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας. Αἱ εἰς τὸν τόμον αὐτὸν δημοσιεύμεναι μελέται ἐξαιροῦν τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου καὶ τῆς δράσεως τῶν ἁγίων ἀδελφῶν εἰς τὴν Μοραβίαν.

Τὴν 27ην Ἰουνίου 1963 ἐωρτάσθη ἡ ἐπέτειος αὐτῆς εἰς τὴν ἐν Πρέσσοβ (Σλοβακία) Ὁρθόδοξον Θεολογικὴν Σχολὴν, παρουσία τοῦ Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Ἰωάννου καὶ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας. Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πρωιθερεὺς Ἡλίας Κάτσουρ ὠμίλησεν περὶ τῶν ἁγ. ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Τὴν 9ην Ἰουνίου 1963, κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ἐτελέσθη πανηγυρικὴ λειτουργία εἰς τὸν ἐν Πράγᾳ καθεδρικὸν ναὸν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, καθὼς καὶ εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς τῆς Τσεχοσλοβακίας. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θείας λειτουργίας ἀνεγνώσθη εἰδικὴ ἐγκύκλιος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπογραμμίζεται ἡ σημασία τῆς φωτιστικῆς δράσεως τῶν ἁγίων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Τὴν 9ην Ἰουνίου 1963 ἐώρτασε τὴν ἐπέτειον αὐτὴν καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας. Εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Βέλεγκραντ ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ καθολικὸς ἐπίσκοπος Ροβέρτος Πομπόζνιη, μετὰ τὸν πέρασ τῆς ὁποίας ὠμίλησε περὶ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλεσε «δύο ἀστέρας», ὁ καθηγητὴς τῆς Καθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Βρατισλαβίας κ. Παῦλος Κριζανόβσκιη.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην εἰς ἀπάντησιν τῶν συγχαρητηρίων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποστείλει ἡ Α. Θ. Π. πρὸς τὸν πρότερον ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸ Παπικὸν ἀξίωμα, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τῇ Αὐτοῦ Ἀγιότητι, τῷ Πατριάρχῃ Ἀθηναγόρᾳ τῷ Α',

Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχει.

Ἐναγχος ἐδεξάμεθα μετὰ χαρᾶς τὰς εὐχὰς καὶ τὰ συγχαρητήρια, τὰ παρ' Ὑμῶν διὰ τῆς Α.Σ. τοῦ Μητροπολίτου Σάροδεων κ. Μαξίμου διαβιβασθέντα ἡμῶν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ, ἐξ ὀνόματος ἡμῶν, γράμματος τῆς Α.Σ. τοῦ Καρδινάλιου Μπέα, ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ἡμῶν.

Θὰ ἐπεθυμοῦμεν, ὅπως εἴπομεν Ὑμῶν, ὅτι τὰ διὰ τοῦ γράμματος τούτου ἐκφρασθέντα αἰσθήματα εἶρον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν βαθεῖαν ἀπήχησιν. Ἡ ἐντολή, ἣν ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη ἡμῶν, ὡς Διαδόχῳ τοῦ ἐπὶ τοῦ Θρόνου τούτου τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, καθίστησιν ἡμᾶς λίαν εὐαισθητοὺς εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι δύναται, ἵνα συμβάλληται εἰς τὴν ἀποκατάστασιν μεταξὺ τούτων τῆς τελείας ὁμοιοῦσας.

Ἐμπιστευόμενοι τὸ παρελθὸν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, ἐνωτισθῶμεν τὴν παραίνεσιν τοῦ Ἀποστόλου «τὰ μὲν ὅπισθον ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Ἠλόθημεν ὑπὲρ Αὐτοῦ διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ εὐαγγελίου τῆς σωτηρίας, διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ αὐτοῦ Βαπτίσματος, τῆς αὐτῆς Ἱερωσύνης, τελούντες τὴν αὐτὴν εὐχαριστίαν, τὴν μόνην θυσίαν τοῦ μόνου Κυρίου τῆς Ἐκκλησίας.

Παρέχει ἡ προσφορὰ αὐτῆ ἡμῶν, ἵνα ἀεῖποτε ἔχωμεν ἐν ἡμῶν «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ αἰσθήματα», ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν σημασίαν καὶ τὸ αἶψμα τῆς προσευχῆς Αὐτοῦ, «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σύ ἐν ἐμοί, ἵνα ὧσι τετελειωμένοι εἰς ἔν».

Διανοίξαι ὁ Κύριος τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ πνεύματος Αὐτοῦ καὶ κατευθῆναι ἡμᾶς πρὸς τὴν πλήρη πραγμάτωσιν τοῦ θελήματος Αὐτοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μεθ' Ὑμῶν.

*Ἀπὸ τοῦ Βατικανοῦ
τῇ 20ῇ Σεπτεμβρίου 1963
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΠΑΣ ΣΤ'».*

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἐν Στουτγάρδῃ τῆς Γερμανίας ἐκυκλοφόρησεν νέα σειρά δίσκων ὑπὸ τὸν τίτλον «Viva Vox Evangelii—Τὸ κήρυγμα ἐπὶ δίσκων». Οἱ τρεῖς πρῶτοι δίσκοι παρουσιάζουν κηρύγματα τῶν γνωστῶν ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων τῆς Γερμανίας Dibelius, Stählin καὶ Niemöller. Ἡ σειρά τῶν δίσκων τούτων, τῶν ὁποίων ἐπιμελεῖται ὁ ἱερεὺς Dr. Gotthold Müller, θὰ μεταδίδῃ ἐκλεκτὰ κηρύγματα εἰς τὸν οἶκον, τὸ σχολεῖον, τὸν ναόν, τὸ νοσοκομεῖον κ.ο.κ.

—Πρόεδρος τοῦ ἔργου βοηθείας τῶν εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλβετίας» (Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz) ἐγένετο ὁ μέχρι τοῦδε ἀντιπρόεδρος αὐτοῦ ἱερεὺς A. Lavanchy.

—Ἐν Ἑλβετίᾳ συνεκροτήθη συνέδριον τῶν ἡγετῶν 16 προτεσταντικῶν «οἰκῶν διακονιστῶν» τῆς Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας, περιλαμβανόντων 3838 ἀδελφὰς πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Ἡ διακονία εἰς τὴν δαιμονιώδη ἐποχὴν μας».

Εἰς τὸ συνέδριον ἐξητάσθησαν καὶ τὰ ζητήματα τῆς πτωχείας, ἀγαμίας καὶ ὑπακοῆς τῶν ἀδελφῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς «Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ» Dr. Adolf Wischman ἐπισκέφθη ἐπισήμως τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας ὡς προσκεκλημένος τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ. Ὁ Dr. Wischman, ἐπνευθὼν εἰς Γερμανίαν, ἐδήλωσεν, ὅτι ἐγένετο δεκατὸς ἐν Ρουμανίᾳ «μετὰ μεγάλῃς ἐγκραδιότητος, καὶ ὅτι ἡ Ρουμανικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ ἐν Γερμανίᾳ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἔτοιμοι νὰ συνεχίσουν καὶ καταστήσουν βαθυτέρας τὰς ἀρξαιμένας φιλικὰς

σχέσεις αὐτῶν. Ὁ Dr. Wischman, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἰουστίνου, Προϊσταμένου τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Ρουμανικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, τοῦ Μητροπολίτου Νικοδήμου, Διευθυντοῦ τῆς Ὑπηρεσίας Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ τοῦ ἐν Πράγᾳ θεολόγου καθηγητοῦ Josef Hromadka, ἐπισκέφθη τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαβίας, ἐνθα ἐθαύμασε τὰ καλῶς ἐπηγδρωμένα ὀρθόδοξα μοναστήρια καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς σχολὰς. Ὡσαύτως ὁ Dr. Wischman ἐτόνισεν, ὅτι εἶναι ἀξιοπαρατήρητος ὁ στενὸς σύνδεσμος τοῦ Πατριάρχου Ἰουστινιανοῦ μετὰ τῶν ἡγετῶν τῶν ἐν Ρουμανίᾳ ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν καὶ ιουδαϊκῶν καὶ ἰσλαμικῶν κοινοτήτων.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ἘΚΚΛΗΣΙΑΝ,

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν

*Πρὸς
τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία»
Φιλοθέης 19*

ΑΘΗΝΑΣ

Ἀγαπητὴ Κύριε Διευθυντά,

Ὁ Καθηγητὴς κ. Μπρατσιώτης εἰς ἄρθρον του, δημοσιευθὲν εἰς τὸ ἀξιότιμον περιοδικόν σας (1ῆ Ὀκτωβρίου), ἔγραψεν, ὅτι εἰς τὰ ἐν Μοντρεάλ καὶ Ρότσεστερ συνέδρια εἶχον κάμει τὴν πρότασιν, ἵνα τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν κηρύξῃ ἑαυτὸ ὡς Ἐκκλησίαν.

Δὲν γνωρίζω ποῦ ὁ καθηγητὴς κ. Μπρατσιώτης ἐδέχθη τὴν πληροφορίαν ταύτην, ἀλλὰ δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι αὕτη εἶναι τελείως ἐσφαλμένη.

Εἰς ὅλα τὰ σχέδια τῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν» ἔχει δηλωθῆ σαφῶς, ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι Ἐκκλησία. Ἐπὶ πλέον εἰς τὴν ἐκθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ὑπέβαλον εἰς τὸ ἐν Ρότσεστερ συνέδριον, εἶπον: «Συμφωνοῦμεν ὅτι τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι οὔτε ἡ Ἐκκλησία, οὔτε μία Ἐκκλησία, οὔτε ἡ Ὑπερ-Ἐκκλησία». Αὕτη ὑπῆρξε πάντοτε ἡ θέσις μου καὶ δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ἀλλάξω ταύτην.

Θὰ ἤμην εὐγνωμων, ἐὰν θὰ ἐδημοσιεύετε τὴν δῆλωσιν ταύτην εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ σας.

Μεθ' ὑπολήψεως

Dr. W. A. VISSER'T HOOFT

Γενικὸς Γραμματεὺς

τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν

Ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιος ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 4305—700 καὶ ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 1963 ἀναφορὰν, ἣτις ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν ἵνα εὐλαβῶς ἀναφέρω τὰ ἐξῆς:

Εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «Ἐλευθερία» τῆς 20 λήγοντος μηνὸς Νοεμβρίου, ἐδημοσιεύθη ὅτι προσέκυψε διαφωνία τῆς ἐνεστώσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπέναντι τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεραρχίας, ὡς πρὸς τὸ ἀπαγολοῦν ζήτημα τῆς μισθοδοσίας τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ ὅτι προσβλήθη νέα πρότασις ὅπως τὴν μισθοδοσίαν αὐτοῦ ἀναλάβῃ ἀπ' εὐθείας τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἡ πρότασις αὕτη, ἐὰν ἀληθεύῃ, εἶναι ὅλως ἀπερίσκεπτος. Ἄς μοι

ἐπιτραπή δὲ ἵνα εἶπω, ὅτι ἐν ἐπιτευχῇ, θὰ εἶναι καίριον κτύπημα κατὰ τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας. Διότι:

1) Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ γίνῃ αὐτοτελὴς καὶ ἐλευθέρη εἰς τὰ ἑαυτῆς ἅπαντα, μὴδὲ τῶν οἰκονομικῶν καὶ διαχειριστικῶν ἐξαιρουμένων, διὰ τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καθ' ὅλου, ὅπως ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία.

2) Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Ὀργανικὸν Σῶμα, πρέπει αὕτη αὕτη νὰ μισθοδοτῇ ὅλα τὰ ὑπηρεσιακὰ στελεχῆ τῆς παντὸς βαθμοῦ.

3) Ὁ Ἐφημεριακὸς καὶ ἐν γένει ὁ Ἱερὸς Κλῆρος δὲν πρέπει νὰ καταστήσῃ ὡς ὑπάλληλος ἐν χειρὶ κομματικοῦ διαβουλίου, ἐξαρτώμενος καὶ κινούμενος ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν ὑπουργικῶν Ὑπαλλήλων.

4) Ἐὰν τοῦτο συμβῇ, ὃ μὴ γένοιτο, τὸ Κράτος θὰ ἀπορροφήσῃ καὶ πάντα τὰ ὑπολειπόμενα κατάλοιπα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, αὕτη θὰ ἐξανμισθῇ ὡς καὶ πρότερον, ὑπὸ τοῦ Κράτους, καὶ τότε αὐτὸ τοῦτο θὰ θέσῃ χεῖρα εἰς τὸν ἐν τῷ Ναῷ προσφερόμενον ὄβολον τῶν πιστῶν. Τοῦτο δὲ θὰ εἶναι τελείως ἀσύμφορον καὶ ἀπολύτως ἀσυμβίβαστον καὶ πρὸς τὸ γόητρον καὶ τὴν αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας. Δύναμαι νὰ εἶπω, τελεία ὑποδούλωσις αὐτῆς, ἐνῶ πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ πλήρη αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, ὡς Ἐλευθέρη Ἐκκλησία, εἰς τὰ ἑαυτῆς ἅπαντα, ἐν Ἐλευθέρῳ Κράτει.

5) Ἡ ὑπολειπόμενη Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία νὰ μείνῃ ἐλευθέρη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, αὕτη δὲ νὰ ἀξιοποιήσῃ αὕτην ἐλευθέρως, ὡς αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, καταρτίζουσα ἀνεξάρτητον οἰκονομικὸν Ὀργανισμόν, ἀπολύτως ἐξ αὐτῆς ἐξαρτώμενον, ὡς Πιστωτικὸν Ἴδρυμα αὐτῆς.

6) Τὸ ποσοστὸν 250/ο ἐκ τῶν ἱερῶν Ναῶν ἢ 200/ο, νὰ περιέρχεται εἰς τὸν Οἰκονομικὸν Ὀργανισμόν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ γίνεται ἡ μισθοδοσία τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

7) Ἡ ὑπολειπόμενη ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, ἀξιοποιούμενη, θὰ εἶναι ἀποδόσιμος εἰς τὸν Οἰκονομικὸν Ὀργανισμόν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπολύτως ἐλευθέρων καὶ ἀνεξάρτητων ἐκ τοῦ Κράτους.

8) Αὕτῃ ἡ Ἐκκλησία, ἐλευθέρη καὶ ἀνεξάρτητος, νὰ ὀρίσῃ ὑπηρεσιακὸν βαθμὸν εἰσαγωγῆς εἰς τὸν Ἐφημεριακὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ μισθοδοσίαν ἀνάλογον πρὸς τοὺς Δημοσίους Ὑπαλλήλους, ὡς καὶ ἐπὶ προαγωγῆς καὶ ἀναλόγους προσαυξήσεις.

9) Αἱ ὑπάρχουσαι Ἱερὰ Μοναὶ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς ὀρισθεῖσαν ἀπόδοσιν εἰς τὸν Ὀργανισμόν αὐτόν, ἐν αὐστηρᾷ ἐπιβλέψει, πρὸς τὰς ἀνάγκας διατηρήσεως αὐτῶν, ἐν κατανοήσει δὲ τῶν Ἱεραρχῶν, ὧν αἱ Μητροπόλεις ἔχουσι Μονάς, ὅτι ὡς ἐν Ὀργανικὸν Σῶμα ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ στηριχθῇ διὰ καταβολῆς ἀναλόγου ἐξ ἐκάστης Μητροπόλεως κατ' ἀναλογίαν περιουσιακῆς δυναμικότητος. Διότι ὑπάρχουσι Μητροπόλεις μὴ ἔχουσαι μοναστηριακὴν περιουσίαν καὶ ὑστεροῦσαι εἰς οἰκονομικοὺς πόρους.

10) Νὰ παύσῃ ὁ αὐθαίρετος σφετερισμὸς τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ὑπὸ τοῦ Κράτους, διότι εἶναι καὶ ἀρπαγὴ καὶ ἀσέβεια. Ἀντιθέτως δὲ τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν, ἀν' ὧν αὐθαίρετως ἀφῆρσε, καὶ ὡς ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν του.

11) Νὰ γίνῃ Μονοπόλιον τοῦ κηροῦ, ὡς γίνεται ἀλλοῦ, παρὰ πᾶσαν ἐμπορικὴν φανασίαν.

12) Νὰ μείνῃ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐλευθέρη καὶ ἀνεμπόδιτος, ἵνα ἀξιοποιήσῃ τὰ ἑαυτῆς καὶ ὀργανωθῇ ὡς ἐνιαῖον Σῶμα, ἐν λήξει πάσης αὐτονομίης τῆς ἐν Κρήτῃ καὶ ἐξαρτήσεως τῆς ἐν Δωδεκανήσῳ, πρὸς ἐνοποίησιν αὐτῆς.

Δέσμευσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἄλλας Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας, καὶ ἐναντι τῶν ἐν Ἑλλάδι μειονοτήτων, θὰ εἶναι αἰσχρὰ, θὰ καταισχύνη δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Κράτος.

Ἐὰν δὲ τὸ ζήτημα ἀφεθῇ εἰς τὸ Κράτος,

α') θὰ συμπτύξῃ τὰς Μητροπολιτικὰς Ἐδρας εἰς ἀριθμητικὴν μείωσιν, ἐνῶ ἀπὸ τε ὑπηρεσιακῆς καὶ ἐθνικῆς ἐναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπόψεως, πρέπει νὰ αὐξηθῶσιν εἰς ἀριθμὸν τοῦλάχιστον ἑκατὸν (100), ὅπως ἐβροντοφώνησεν ἐν συνεδρίῳ ὁ γηραιὸς Σεβασμ. Μητροπολίτης Ὑδρας καὶ Σπετσῶν κ. Προκόπιος.

β') θὰ μείωσιν εἰς ἀριθμὸν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις, ἐνῶ ἀντιθέτως πρέπει ὅπου ὑπάρχει Σχολεῖον — καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὸ μικρότερον χωρίον — ἐκεῖ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ Ναὸς καὶ τακτικὸς Ἐφημέριος.

γ') ἡ ἐπιμβασίς τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὰ ἐκ τῶν Ναῶν

εἰσαγόμενα ποσοστὰ εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, θὰ αὐξήσῃ μὲν τὸ εἰσόδημα τοῦ Κράτους, ὅπερ θὰ προβαίη εἰς αὐξομείωσιν εἰσπράξεως καὶ μισθοδοσίας, ἔχει ὅμως ἤδη ἐξεγείρει τὴν συνειδήσιν τῶν πιστῶν, καὶ ἔχει μειώσει τὸ ἐκ τῶν Ναῶν ποσοστὸν.

Ὅταν δὲ πάντες οἱ ἐκ ταιούτων ἐφαρμοσθησόμενα μέτρων πόροι μειωθῶσι, τί θὰ πράξῃ τὸ Κράτος; Ἀλλὰ κυρίως τί θὰ πράξῃ τότε ἡ Ἐκκλησία, μὴδὲν ἔχουσα, ὡς μὴδὲν κρατήσασα εἰς χεῖρας τῆς, ὡς πρέπει αὕτῃ νὰ κρατήσῃ;

Ταῦτα ἐχθέτων ὡς ταπεινὴν, ἀλλ' εὐθαρσῆ γνώμην, ὑποσημειοῦμαι βαθυσεβάστως, ὡς

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

ΚΑΗΣΙΣ

Πρὸς

Τὸν Ἱερέα Ἀθανάσιον Τίμπαμπαν, τ. Ἐφημέριον Κοροφωλέας — Σουφλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως, ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἀνακριτοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀλεξ/πόλεως, ἱερέως Λουκᾶ Κοκκίνῃ, ἐφημερίου τοῦ Ναοῦ Ἀγ. Ἀναστασίας-Μάκρης καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὴν 13ην Ἰανουαρίου 1964, ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 9ην π.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐκτελοῦντος χρεῖ Ἀνακριτοῦ, δι' ἀποδοθείας πρὸς ὑμᾶς κατηγορίας.

Προσπειδηλοῦμέν σοι ὅτι εἰς περίπτωσιν μὴ ἐμφανισέως σου θέλει κριθῆ ἀναπολόνητος.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 15ῃ Νοεμβρίου 1963

Ὁ Ἀνακριτὴς

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱερεὺς Λουκᾶς Κοκκίνης

Ἱερεὺς Ἰωακείμ Ἀθανασάκος

† Ὁ Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως ΙΩΑΚΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ δελτίον ΕΚΚΛΗΣΙΑ ὑποβάλλουν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ὀρχομενῷ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ α' Ὁ βυαγγελιστῆς Λουκᾶς».

Ἐν Λεβαδείᾳ τῇ 2ῃ Δεκεμβρίου 1963

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 παρὰ γρ. 1 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Κυπαρισσίου—Ζάρακος καὶ 2) Τραπεζοῦνης τ. Φάριδος ἵνα υποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ δελτίον α' Ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Σπάρτῃ 11 Δ/βρίου 1963

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Μ' ΤΟΜΟΥ (1963) ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,"

ΕΠΙΣΗΜΑ

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, Ἐόρτια Γράμματα ἐπὶ τῇ Χριστοῦ Γενήσει, σ. 7. — Ἐόρτια Γράμματα ἐπὶ τῇ Χριστοῦ Γενήσει: Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, σ. 8. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, σ. 8. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου, σ. 9. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, σ. 9. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου, σ. 9. — Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, σ. 10. — Τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ Πολωνίας Ἀρχιεπισκόπου Λότζ καὶ Πόζναν κ. Γεωργίου, σ. 11. — Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας κ. Παύλου, σ. 11. — Τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Τσεχοσλοβακίας κ. Ἰωάννου, σ. 12. — Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ὄρους Σινᾶ κ. Πορφυρίου, σ. 12. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀρμενίας κ. Vasken, σ. 13. — Τοῦ Πατριάρχου Καθολικοῦ Κιλικίας κ. Zareh, σ. 13. — Τῆς Α.Χ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντέρπουρου καὶ πάσης Ἀγγλίας κ. Μιχαήλ, σ. 13. — Τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, σ. 34. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίου, σ. 35. — Τοῦ Καθολικοῦ Πατριάρχου πάσης Γεωργίας κ. Ἐφραίμ, σ. 35. — Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γιαροσλάβ καὶ Ροστβὸν κ. Νικοδήμου, σ. 36. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ, σ. 50. — Ἀνακρινῶδες τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 73. Ἐόρτια Γράμματα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα: Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, σ. 179. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, σ. 180. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίου, σ. 180. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, σ. 180. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου, σ. 181. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, σ. 181. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Γεωργίας κ. Ἐφραίμ, σ. 182. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου, σ. 182. — Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, σ. 182. — Τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ Πολωνίας κ. Γεωργίου, σ. 183. — Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου, σ. 183. — Τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Ἰωάννου, σ. 184. — Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ὄρους Σινᾶ κ. Πορφυρίου, σ. 184. — Τοῦ Μακ. Πατριάρχου—Καθολικοῦ πάσης Ἀρμενίας κ. Vasken, σ. 184. — Τῆς Α.Χ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντέρπουρου καὶ πάσης Ἀγγλίας κ. Μιχαήλ, σ. 195. — Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Γιαροσλάβ καὶ Ροστβὸν κ. Νικοδήμου, σ. 185. — Τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Ταλλίν καὶ Ἑσθονίας κ. Ἀλεξίου, σ. 186. — Τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, σ. 234. — Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου εἰς Ἀθήνας, σ. 310. — Προσφωνήσις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου κατὰ τὴν Α' συνεδρίαν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 489. — Ἡ Κ' Συνέλευσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 480. Ἡ πρώτη Συνεδρία τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 109ης Συνεδρικῆς περιόδου, σ. 492. — Τὰ ὀνομαστήρια τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, σ. 534. Μήνυμα τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α. κ. Τζόνσον πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπισκόπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον, σ. 560.

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΑ

Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, Ποιμαντορικὴ

Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γενήσεως, σ. 3. — Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων, σ. 5. — Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει 1963, σ. 6. — Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα. Ἐπὶ τῇ «Ἡμέρᾳ προσευχῆς Ἑλλήνων Σπουδαστῶν», σ. 143. — Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα κατὰ τὰ ἀχραντα πάθη τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σ. 173. — Τοῦ αὐτοῦ, Πασχάλιος ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος, σ. 177.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Θεοδοσίου Κ. Σπεράντζα, Εἶθε νὰ κατανοηθῇ, σ. 33. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἄς κατανοηθῇ ἐπαρκῶς, σ. 49. — Τοῦ αὐτοῦ, Στηρίζουν ἀποτελεσματικώτερον, σ. 74. — Τοῦ αὐτοῦ, Δὲν θ' ἀγνοηθῇ, σ. 89. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, σ. 109. — Τοῦ αὐτοῦ, Χριστὸς Ἀνέστη, σ. 142. — Τοῦ αὐτοῦ, Νὰ ἐκπνεύσωμεν εἰς τὸν Χριστόν, σ. 233. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς, σ. 249. — Τοῦ αὐτοῦ, Μόνον ἡ χριστιανικὴ πίστις, σ. 265. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἄς ἀνανήψωμεν, σ. 285. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, σ. 309. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ θεμέλιος λίθος, σ. 442. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἄς γίνῃ συνείδησις, σ. 457. — Τοῦ αὐτοῦ, Χρέος μας ἱερωτάτων, σ. 473. — Τοῦ αὐτοῦ, Καιρὸς πλέον εἶναι, σ. 513. — Τοῦ αὐτοῦ, «Νέα ἐποχὴ», σ. 534. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀναγέννησις τῆς Παιδείας, σ. 549.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Τιμοθέου, Ἐπισκοπικὸς κατάλογος Μητροπόλεως Μαρωνείας, σ. 51. — Γ. Π. Γιαννακοπούλου, Χρήστος Μακρῆς, σ. 62. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσόστομου, Ναϊκὰ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς, σ. 90, 113, 152, 186, 217, 235, 251, 269, 289.

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

Βασιλείου Ἰωαννίδη, Ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βασιλικανοῦ, σ. 93, 121, 158, 192, 479, 496. — Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσόστομου, Τὸ εἰς Ρωσίαν ταξίδιον ἐξ Ἱεραρχῶν ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 458. — Ἰωάννου Καρμίρη, Ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἐπικοινωνίας μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιττεμβέργης, σ. 518, 535.

ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΑ

Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εἰρηναίου, Ἡ Ὁρθοδοξία ὡς ἐμπολιτιστικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητος, σ. 148. — Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Ἡ ἑορτὴ τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἡ ὀρθὴ θέσις αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, σ. 286. — Π. Τρεμπέλα, Ἡ ἀποστολικὴ παράδοσις καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 442. Γεωργίου Τσανανᾶ, Ἡ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας θέσις τῆς θεολογίας, σ. 445.

ΕΟΡΤΙΑ

Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτου, Ὁ εορτασμός τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὴν παρούσαν κατάστασιν τοῦ κόσμου, σ. 14.

ΘΕΙΚΑ — ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἀρχιμ. Ι. Α. Παπαδοπούλου, Τὸ ἀναμορφωτικὸν κήρυγμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σ. 38, 59. — Τοῦ αὐτοῦ, Βιολογικὴ ἀξία καὶ ἠθικὴ ἔννοια τῆς νηστείας, σ. 98, 129. — Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἰκα-

ρίας Ειρηναίου, Ἡ Ὁρθοδοξία ὡς ἐκπολιτιστικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητος, σ. 148. — Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Χρυσόφρακῆ, Ὁ ἄγνωστος Θεός, σ. 322. — Ἀρχιμ. Α. Σταθακάροῦ, Ἀφίσταται τοῦ σκοποῦ, σ. 560. —

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Χρῆσμα, σ. 75. — Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Κυπριανοῦ, Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἐν τῇ θείᾳ Λατρείᾳ, σ. 149.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Πράξις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὑπ' ἀριθ. 57 τῆς 26.3. 1963 «Περὶ χορηγήσεως ἀπὸ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1963 εἰς τοὺς Ἐφημερίους τοὺς μισθοδοτούμενους κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 536/1945 εἰδικῶν ἐπιδομάτων», σ. 172.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ — ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

Αἱ ἔργασίαι τοῦ Γ' Πανελληνίου Θεολογικοῦ Συνεδρίου, σ. 276. Πορίσματα, σ. 297. — Δημητρίου Μωραΐτου, Ἡ Διάσκεψις τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν περὶ τῶν μεταναστῶν ἐργατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, σ. 235. — Ἡ ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξος Σύσκεψις, σ. 514. Πρεσβ. Α. Ἀλεβιζοπούλου, τὸ Β' Συνέδριον περὶ μεταναστεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε., σ. 539. — Δ' Διεθνὲς Συνέδριον Πατρολογικῶν Σπουδῶν, σ. 067.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ

Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, «Προσέξατε τὸ παιδί», σ. 238. — Πρωτοσ. Χρυσόστομου Γιάλουρη, Πρόβλημα δξύτατον, σ. 504, 521, 538.

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ

Ἡλία Βουλγαράκη, Ἱεραποστολή; σ. 240, 253, 273, 296.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ

Χρυσόστομου Νεαμονιτάκη, Ἡ διακριτικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ ἀπολύσει Ἱεροφαλτῶν καὶ Νεοκώρων τῶν Ἱ. Νεῶν, σ. 443. Γνωμοδοτήσεις, σ. 499.

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ — ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

Ὁ ἑορτασμός τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους: Α' Ἐν Κωνσταντινουπόλει, σ. 111, Β' Ἐν Θεσσαλονίκῃ, σ. 144. Γ' Ἐν Ἀθήναις, σ. 267. — Ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ Ἁγίου Ὁρους: Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου, σ. 335. Ἀντιφώνησις τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, σ. 337. Προσφώνησις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, σ. 339. — Σύντομος ἱστορία τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 342. Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 362. — Ἰωάννου Θεοδώρακοπούλου, Τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ Ὁρθοδοξία, σ. 365. — Ἀρχιμ. Ἱερανούμου Κοτσώνη, Τινὰ περὶ τῆς μοναχικῆς ἀκτημοσύνης κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον, σ. 373. — Εὐδαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποτελεῖ ἄρνησιν ἢ κατάφασιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως; σ. 375. — Θεοκλήτου Μοναχοῦ Διονυσιάτου, Τὸ νόημα τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, 379. — Ἀρχιμ. ἀνδρίτου Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Ἡ θεολογία τοῦ Μοναχισμοῦ, σ. 387. — Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐναντι τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, σ. 389. — Μελετίου Μεταξάκη, Αἱ τάξεις τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἰδρυμάτων, σ. 396. — Ἐλευθερίου Βενιζέλου, Κιβωτὸς θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων, σ. 398. — Παύλου Καρολίδου,

Ἡ σημασία τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 398. — Νικολάου Λοῦβαρη, Τὸ μήνυμα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 400. — Γαβριήλ, Καθηγουμένου Ἱ. Μ. Διονυσίου, Τὰ Καρούλια καὶ τὰ Κατουναίκα, σ. 401. — Ζαχαρία Παπαντωνίου, Ὁ πελώριος σμάραγδος, σ. 402. — Π. Οὐργζοῦμτσεφ (Μετὰφρ. Τρ. Κῶστιτς), Ἡ δύναμις τῆς εὐλογίας, σ. 403. — Jean Descarreaux (Μετὰφρ. Κωστῆ Σπεράντσα), Μὲ τοὺς Μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σ. 409. — Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομου, Ἁγιορεῖται Ἅγιοι, σ. 415. — Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, Ἀκολουθία Εὐχαριστήριος ἐπὶ τῇ Χιλιετηρίδι τοῦ Ἁγιονόμου Ὁρους Ἄθω, σ. 417. — Αἱ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑορταστικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι αὐτοῦ, σ. 421. — Ὁ ἑορτασμός τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἰς τὴν Δύση, σ. 470.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ

Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Ἅγιος Πολύκαρπος Ἐπίσκοπος Σμύρνης, σ. 79, 220.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Βασιλείου Ἰωαννίδου, Ἡ ἐν Ν. Δελχί Συνέλευσις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (18 Νοεμβρίου—6 Δεκεμβρίου 1961), σ. 15. — Π. Ι. Μπρατσιώτου, Ὁ Σάμου Εἰρηναῖος καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, σ. 475. —

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εἰρηναῖος, σ. 298. — Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, Λόγος εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας Τζῶν Κέννεντυ, σ. 554. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Δεληγιαννοπούλου, Ἐπικηδέσις εἰς τὸν Μητροπολίτην πρῶν Ἡλείας Ἀντωνίου, σ. 555. — Ὁ πρῶν Σερρών καὶ Νιγρίτης Κωνσταντίνος (†), σ. 557.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Σάββα Ἀγουρίδου, Τί εἶναι Θεολογία; σ. 21, 36, 54. — Χριστούγεννα μὲ τοὺς ἀποδήμους εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν, σ. 68. — Μάρκου Σιώτου, Ὁ Χριστιανὸς καὶ ἡ ἐξερεύνησις τοῦ διαστήματος, σ. 125, 162, 194. — Κωνσταντίνου Ἀθασασιάδου, Ὁ Παῦλος εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς εἰδωλολατρείας, σ. 266. — Π. Ι. Μπρατσιώτου, «Ὁ Παπαδιαμάντης» τοῦ Κ. Μπαστιᾶ, σ. 522. — Διακόνου Χριστοδούλου Παρασκευάτση, Αἱ περὶ προσευχῆς ἰδέαι τοῦ Guardini, σ. 557.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ μῆκος κύματος. Ἀξιόπαινος πρωτοβουλία. Ἐπιδιώκει τὴν συνεργασίαν. Λαμπρὰ ἐνέργεια, σ. 25. — Ἰνστιτούτον βυζαντινῶν ἐρευνῶν. Πρέπει νὰ δώσῃ τὸ χρῶμα καὶ τὸν πνευματικὸν παλμόν. Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἔννοια τοῦ Ἔθνους. Προδίδουν ἄγνωστον, σ. 26. — Δίκαιον αἰτήμα. Ὁλιβραὶ διαπιστώσεις. Ἐξιδανικεύουν τὴν διαφθοράν, σ. 27. — Δὲν θὰ παύσωμεν. Πνευματικὴ προσφορά. Ἀπάντησις εἰς ἀπορίας, σ. 28. — Τὸ χριστιανικὸν θέατρον. Ἡ 25 ετηρὶς τοῦ Ι.Κ.Α. σ. 29. — «Ἡ ἑβδομάς προσευχῆς ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν». Αἰσιόδοξοι προβλέψεις. Θὰ ἐπεσκιάξῃ τὴν ἀγλήν τῶν ἀξιωματῶν, σ. 42. — «Ἐνεφύσησε τὴν πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ἀπαιτεῖται στενὴ καὶ συνεχὴς συνεργασία. Ἀπαιτεῖται θαρραλέα καὶ αὐστηρὰ ἐφαρμογή. Ὁ Δεκάλογος τοῦ Θεολόγου Καθηγητοῦ, σ. 43. — Πλουσιωτάτη δρᾶσις. Νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν στάσιν τῆς παθητικῆς ἀντιστάσεως. Ἀρὰ γὰρ ἐσκέφθησαν; σ. 44. — Τὸ «Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Θεσσαλονίκης». «Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους.», σ. 45. — Οἱ ἀρραβῶνες τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδότη. Δέον νὰ τύχῃ μιμητῶν καὶ ἑφόρων Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων. Ὁ Στρατὸς καὶ οἱ Θεολόγοι. Διὰ τοὺς ἐν Γερμανίᾳ ἐργάτας, σ. 64. — «Ἐκ τοῦ πικροῦ γλυκὺ». Δίκαια αἰτήματα. Πλήθος φωτεινῶν πνευ-

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας 138.
 Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας 46, 138.
 Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων 171.
 Ἐκκλησία Ρωσίας 31, 138, 230, 282, 436, 545.
 Ἐκκλησία Σερβίας, 139, 230, 246, 283, 468.
 Ἐκκλησία Ρουμανίας 69.
 Ἐκκλησία Βουλγαρίας 201, 231, 246, 283, 436, 468.
 Ἐκκλησία Φινλανδίας 87.
 Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας 231.
 Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία 31, 47, 69, 87, 106, 139, 171, 201, 231, 246, 263, 306, 436, 453, 468, 509, 529, 546, 566.
 Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία 231, 307, 437, 510.
 Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία 88, 139, 202, 231, 247, 510, 547.
 Προτεστάντισμος 31, 47, 70, 88, 106, 202, 232, 247, 283, 307, 437, 454, 468, 510, 530, 547, 566.
 Οἰκουμενικὴ κίνησις 31, 88, 106, 139, 202, 232, 247, 263, 283, 307, 437, 453, 468, 510, 530, 547.
 Διάφορα 47, 70, 107, 232, 247, 468, 547
 Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν» 470, 530.
 Βιβλιοκρισίαι 48, 70, 108, 330, 454, 471, 510, 547.
 Βιβλιογραφία 48, 70, 107, 203, 247, 263, 307 471, 531, 548.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρῦξεις ἐκλογῆς Ἱερέων: 32, 48, 88, 107, 139, 171, 203, 232, 248, 263, 283, 307, 331, 437, 455, 471, 488, 510, 531, 548, 568.

ΕΙΚΟΝΕΣ — ΣΧΕΔΙΑ

Ὁ Χριστὸς ἐγείρων τοὺς Πρωτοπλάστους ἐκ τῶν μνημείων, 141. — Ἡ εἰκὼν «Ἀξιὸν ἔστιν», 333. — Μικρογραφία ἀπὸ κώδικα Μονῆς Βατοπεδίου, 383. — Μικρογραφία ἀπὸ Κώδικα Μονῆς Ἰβήρων, 385. — Ἡ ἀρχαία Σκῆτη τῆς Ἁγίας Ἄννης, 397. — Τὸ φοβερὸν καρούλι εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, 401. — Ὁ δοσις πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος 408. — Μικρογραφία ἀπὸ Ψαλτήριον Μονῆς Βατοπεδίου, 411. Ὁ ἐξ ὀπίτου λίθου δίσκος τῆς Πουλχερίας τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐρηοποτάμου, 430.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εἰρηναῖος, 2, 98. Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας καὶ ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἀνεργόμενοι ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ Δέλτα εἰς Ἀθήνας, 313, Ἡ Α.Θ.Π. πρὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ 317. — Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας κατὰ τὴν λιτάνευσιν τῆς εἰκόνης «Ἀξιὸν ἔστιν», 341. — Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας, 343. — Ἱερὰ Μονὴ Βατοπεδίου, 343. — Ἱερὰ Μονὴ Ἰβήρων, 345. — Ἱερὰ Μονὴ Χιλιανδαρίου 345. — Ἱερὰ Μονὴ Διονυσίου, 347. — Ἱερὰ Μονὴ Κουτλουμουσίου, 347. — Ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος, 349. — Ἱερὰ Μονὴ Ἐρηοποτάμου, 349. — Ἱερὰ Μονὴ Ζωγράφου, 351. — Ἱερὰ Μονὴ Δοχειαρίου, 351. — Ἱερὰ Μονὴ Καρακάλλου, 353. — Ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου, 353. — Ἱερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρα, 355. — Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Παύλου, 355. — Ἱερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα, 357. — Ἱερὰ Μονὴ Ξενοφάντος, 357. — Ἱερὰ Μονὴ Γρηγορίου, 359. — Ἱερὰ Μονὴ Ἐσφιγμένου, 359. — Ἱερὰ Μονὴ Ἁγ. Παντελεήμονος, 361. — Ἱερὰ Μονὴ Κωνσταντίνου, 361. — Ἐρημίτης, 363. — Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκ. Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἐν μέσῳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, 423. — Ἱερομόναχοι ἀναμένοντες τοὺς προσκεκλημένους πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, 425. — Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Μακ. Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίktου, Σερβίας κ. Γερμανοῦ, Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ καὶ Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου, 427. — Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος περιστοιχούμενος ὑπὸ ἑμάδος Σεβ. Ἀρχιερέων, οἵτινες μετέσχον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 491. —

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἔτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Ἄς κλίνωμεν τὸ γόνυ.

Ἀρχιμ. Χρυσ. Δεληγιαννοπούλου, «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός».

Ἱερ. Αἰμιλιανοῦ Ν. Τσιρπανλῆ, Ἡ θεία ἐνσάρκωσις εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Β' ἐν Βατικανῷ γενικὴ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Νικοδήμου, Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου τοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας, Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ σύγκλησις τῆς Προσυνόδου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Προκηρῦξεις.

Τὰ περιεχόμενα τοῦ Μ' τόμου (1963) τῆς «Ἐκκλησίας».

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 533.805Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα